

Jalmari Finne

Pitkäjärveläiset

*Nelinäytöksinen
huvinäytelmä*

Kustannusosakeyhtiö Otava

PITKÄJÄRVELÄISET

PITKÄJÄRVELÄISET

NELINÄYTÖKSINEN HUVINÄYTELMÄ

KIRJOITTANUT

JALMARI FINNE

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Kaikki oikeudet pidätetään. Esittämislupa hankitaan Suomen Näytelmäkirjailijaliitolta. Osoite: Helsinki.

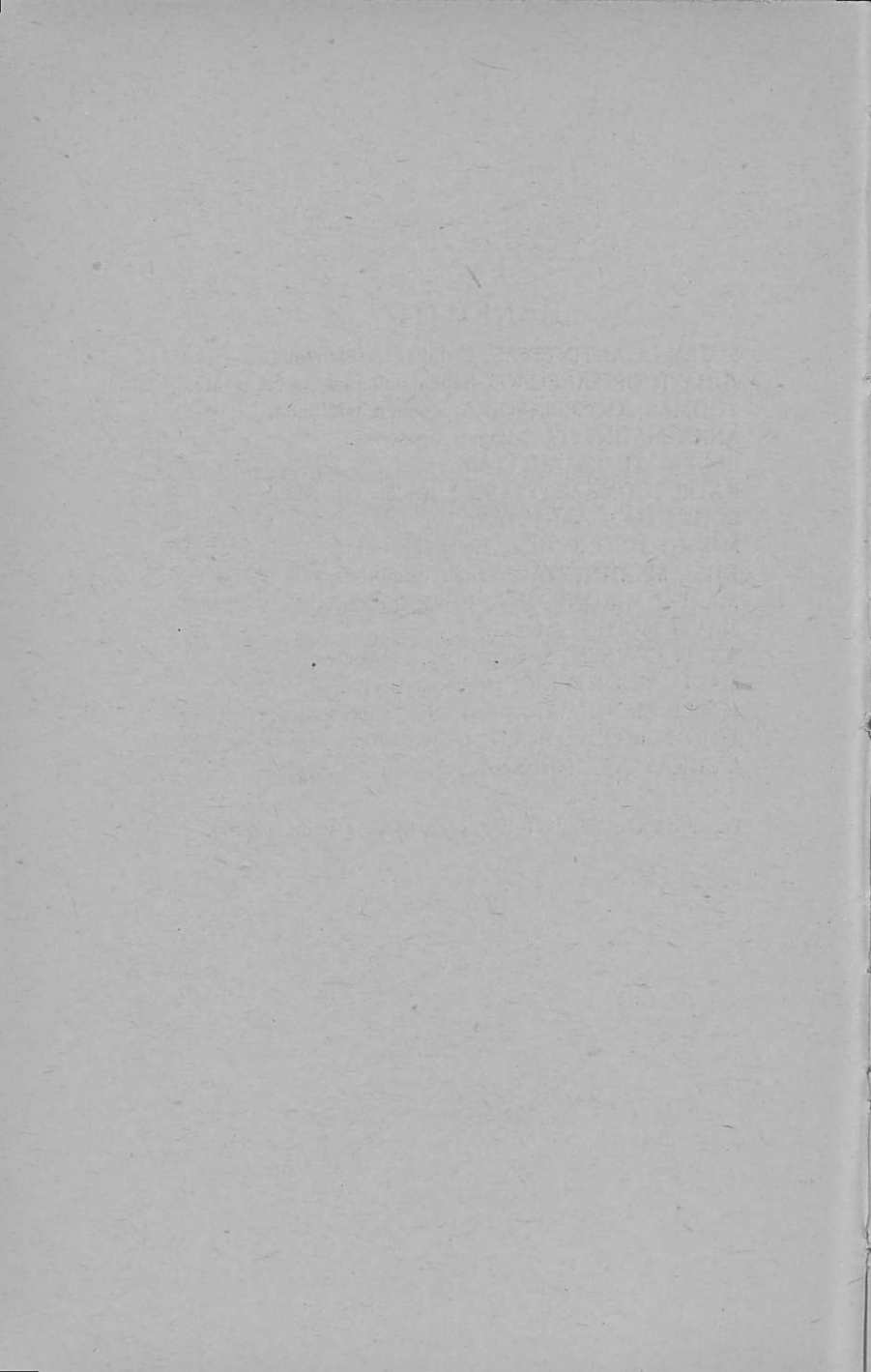
Copyright in U. S. A. 1923 by The Dramatists' League in Finland. Yhdysvalloissa ja Kanadassa on esittämislupa hankittava Mr. Lauri Lembergiltä, Duluth, Minn.

HENKILÖT:

SUSANNA ANTINTYTÄR, Natukan leskiemäntä.
JUHA TUOMAANPOIKA, hänen poikansa, nuori isäntä.
TUOMAS JOOSEPINPOIKA, entinen talollinen.
ANNA MATINTYTÄR, hänen vaimonsa.
REGINA TUOMAANTYTÄR, }
KATRI TUOMAANTYTÄR, } heidän tyttäriään.
SOHVI TUOMAANTYTÄR, }
MIKKO YRJÖNPOIKA, Heikkilän isäntä.
LIISA MARTINTYTÄR, hänen vaimonsa.
MARTTI MIKONPOIKA, heidän poikansa.
MATTI MODIG, sotilas.
ANTTI COVÉEN, Susannan isä, nimismies.
MARIA YRJÖNTYTÄR, talonpoikaistyttö.
KALLE BROCKMAN, nuori mies, siltavoudin poika.
YRJÖ MARTINPOIKA, Sikalan isäntä.
LÄPIKÄYTVÄN HENNA.

Tapahtuu Orivedellä Pitkäjärven kylässä vuonna 1765.

ENSIMMÄINEN NÄYTÖS.

Natukan pihamaa Pitkäjärven kylässä Ori-vedellä. Vasemmalla asuintupa, jonne mennään aivan etualalla olevasta ovesta. Ovi ilman kuistia, oven edessä paasi portaana. Ovesta oikealle taustalle päin jatkuu tuparakennus, jonka seinässä on pieni ikkuna. Taustalla kulmittain tämän rakennuksen kanssa on aitta ja sen vieressä oikealle päin luhtirakennus. Näiden kahden rakennuksen välissä on veräjä, josta päästään tielle, mikä kulkee poikittain taustalla. Rakennusten välisestä aukosta näkyy peltoja ja niittyjä. Näyttämön oikealla puolella talin ja navetan takaseinä. Näiden rakennusten välissä pieni kuja, josta päästään karjapihaan. Rakennukset yhtyvät kujan yläpuolella. Koko näyttämö muodostaa suljetun miespihan. Penkki tuvan seinällä ikkunan alla. Etualalla oikealla pari kiveä, joille voidaan istua.

REGINA

(nuori, hemaiseva talonpoikaistyttö, yllään sarkahame ja palttinapaita, tukka palmikolla, jalassaan virsut, tulee talosta sanko kädessään ja aikoo mennä

pihan poikki karjapihaan. Juuri kun hän aikoo sivuuttaa veräjän, näkee hän Martin, joka tulee veräjän taakse). Herranen aika, joko sinä taas olet täällä?

MARTTI

(yhdeksäntoistavuotias nuori mies puettuna harmaaseen sarkapukuun tulee taustalta ja asettuu veräjän taakse). Mitäs jokoä tämä on? Viimeksihän olin eilisiltana.

REGINA.

Mutta Juha on vihainen, kun sinä käyt täällä niin usein.

MARTTI.

Mitä se Juhaan kuuluu? Ethän sinä vielä ole hänen kanssaan naimisissa.

REGINA.

Enhän ole.

MARTTI.

Etkä ole vielä kuulutettukaan.

REGINA.

Mutta sitä vartenhan minä talossa olen.

MARTTI.

On sitä ennenkin kauppoja purettu, on vielä sitenkin, kun jo kuulutus on otettu. Mitä sinä täällä Natukalla olet ja elät, tule meille Heikkilään. Parempi talo se Heikkilä on kuin Natukka.

REGINA.

Enhän minä täällä sen vuoksi ole, vaan Juhan tähden.

MARTTI.

Mikä se Juha sitten on miehiään minuun verrattuna?

REGINA.

Onhan vain sellainen, että saa talon haltuunsa, kun isänsä jo on kuollut.

MARTTI.

Saan minäkin kerran talon haltuuni, kun olen ainoa poika.

REGINA.

Mutta sinähän olet vielä ala-ikäinen, et sinä pääse vielä naimisiinkaan.

MARTTI

(tulee portista sisään). Se asia on pian autettu. Kun olen ainoa poika, niin syksyllä isä voi mennä käräjille ja pyytää, että minä pääsen naimisiin. Ja kyllä se lupa annetaan, kun minä kuitenkin jo ensi vuonna pyhäinmiesten päivän aikaan täytän kaksikymmentä vuotta. Ja tottahan tällä iällä jo naimisissa olla osaa.

REGINA.

En minä nyt jouda kuuntelemaan sinua, minun täytyy mennä karjapihaan.

MARTTI.

Mikä meno sinulla nyt sinne on? Eihän nyt lypsetä.

REGINA.

Mutta porsaita täytyy ruokkia.

MARTTI.

Anna sinä nassujen olla, voimistuvathan ne, kun nälissään kiljuvat. Jätetään porsaas ja puhutaan minusta.

REGINA.

Ei minun sovi puhua sinun kanssasi, kun olen jo lupautunut Juhalle.

MARTTI.

Kyllä aina ennen vihkimistä saa toisten miesten kanssa puhua. Eikö nyt sovittaisi asioista? Jätä sinä Juha ja ota minut.

REGINA.

Sinä puhut ihan joka päivä tästä samasta asiasta.

MARTTI.

Totta kai minä siitä puhun siihen asti, kunnes siitä selvä tulee. Ei sitä puhumatta naimisiin pääse.

REGINA.

Mutta onhan täälläpäin vaikka kuinka paljon muita tyttöjä.

MARTTI.

Mutta ei ole toista sellaista kuin sinä, jolla on tuollainen korea naama ja noin paksu palmikko ja jonka käynti on kepeää kuin lintusen rannan kivillä.

REGINA.

Älähän nyt, Martti! Porsaat odottavat.

MARTTI.

Odottakoot. En minä porsaitten tähden tahdo heittää hukkaan tätä hetkeä, jolloin saan kahden kesken kanssasi puhella.

REGINA.

Ne toiset voivat kohta tulla kirkosta.

MARTTI.

Eivät ne vielä tule. Kyllä ne siellä viipyvät, ennenkuin Susanna-emäntä on jalkapuusta päästetty.

REGINA

(laskee sangon kädestään). Minä en voinut mitenkään mennä katsomaan sitä kirkkoon, vaan jäin tänne kotia. Kyllähän sisareni Katri sanoi, että hän olisi jäänyt ja että minun olisi pitänyt mennä, kun Susanna on niinkuin tuleva anoppini. Mutta en minä voinut. Ajattelehan, Martti, eikö se ole iankaikkinen häpeä, että saa istua jalkapuussa.

MARTTI.

Mitä se on, ei yhtään mitään. Täällä Orivedellä on aina totuttu istumaan jalkapuussa. Ei täällä siitä välitetä yhtään. Täällähän oli ennen sellainen jalkapuu, jossa oli kolme paria jalkareikiä, mutta kun tuli tilan ahtaus, niin täytyi laittaa uusi, jossa on viisi paria.

REGINA.

Älä puhu noin jumalattomasti. Mikä sen emännänkin leskeksi tultuaan siihen saattoi, että suostui tuohon mieheen ja rupesi hommaamaan hänen kanssaan?

MARTTI.

Kai siinä oli rakkautta. Sehän vie ihmiset yhteen ja senhän tähden sanotaan lapsia saatavan.

REGINA.

Ja jos niitä olisi ollut edes yksi lapsi, mutta kun niitä oli kaksoset.

MARTTI.

Yksi tai kaksi, yhden kerran sitä vain jalapuussa tarvitsee istua. Samahan tuo silloin on.

REGINA.

Minun täytyy ajatella . . .

MARTTI.

Mitä sinun täytyy ajatella?

REGINA.

Porsaitani.

MARTTI.

Älä ajattele porsaita, vaan ajattele minua.

REGINA.

Minä kuulen jonkun tulevan. Etteivät vain jo tule kirkosta?

MARTTI.

Jos tulevat, niin sitten ovat karanneet ennen jumalanpalveluksen loppua. Kun joku on jalkapuussa, niin kirkkoherra aina silloin saarnaa puoli tuntia enemmän. Se synti on aina niin tervetullut asia papeille.

MATTI MODIG

(tulee taustalta. Hän on puettuna sotilaspukuun. Keltaiset housut, sininen takki, jonka liepeen etukulmat on käännetty ylös, päässä kolmikolkkainen hattu, jalassa valkoiset säärykset. Hän on keski-ikäinen mies). Päivää taloon.

REGINA.

Päivää!

MARTTI.

Kuka tuo on?

REGINA.

En minä tiedä.

MODIG.

Ei kai neitokainen enää muista minua?

REGINA.

En minä oikein muista.

MODIG.

Kyllähän me syksyllä Tampereen markkinoilla puhuimme.

REGINA.

Nyt minä muistan sen.

MODIG

(antaa kättä). Vanhoja tuttujahan me silloin olemme. Minä olen Messukylästä tullut tänne ihan neitokaisen tähden. Eikö täällä ole ketään kotona?

REGINA.

Ei ole, ovat kaikki kirkossa.

MODIG.

Kirkossa käyminen on vakava asia. Pitää kai sitten odottaa.

REGINA.

Passaa mennä tuonne tupaan ja odottaa siellä.

MODIG.

Mieluumminhan minä täällä olen, missä noin kaunis neitokainen on. Maija kai oli nimi?

REGINA.

Ei ole Maija?

MODIG

(nauraen). Kas, kun muistin väärin. Liisahan se oli.

REGINA.

Ei se Liisakaan ollut.

MODIG.

No, Kaisa sitten kuin nakutettu. Ihan onkin Kaisan näköinen.

REGINA.

En minä Kaisakaan ole.

MODIG.

Eihän niitä muita nimiä olekaan, ellei satu olemaan Sohvi.

REGINA.

Regina minä olen.

MODIG.

Kun näkee niitä tyttöjä niin paljon, niin eihän sitä aina nimiä muista. Reginahan minun piti sanoa. Kyllä minä sen silloin ensin muistinkin ja muistinhan minä sen nytkin vielä, mutta sanoin noita toisia nimiä, jotta päästäisiin puheen alkuun.

MARTTI.

Olisihan silloin pitänyt vielä muistaa Lastikka ja Eufemiakin.

MODIG.

En minä sellaisia vanhojen akkojen nimiä nuorille tytöille anna.

MARTTI.

Eihän se nimi tytön naamaa pilaa eikä vartaloa muuta.

MODIG.

Kuka tämä nuori mies on, jonka kieli ei ole molemmista päistä kiinni?

REGINA.

Se on Heikkilän Martti tästä naapuritalosta.

MARTTI.

Ja kuka tämä pöyhkeilevä sotamies on, joka keskellä kesää kuljeksi univormu päällään tytöille nimiä jakelemissa?

MODIG.

Minäkö? Kukako minä olen? Minä olen Matti Modig Porin rykmentistä, majurin komppaniasta, Messukylän Juvelan ruodusta n:o 7. Jaha, sellainen mies minä olen. Olen ollut sitten armon vuoden 1747 sotilaana ja tehnyt äksiisit ja komennukset aina hyvin. Ei minua ole koskaan nähty piiskurin edessä selkä paljaana enkä koskaan ole humalasta kiinni joutunut. Ja nyt saat sinä mennä toisille markkinoille, kun olet saanut tietää, mitä tahdot.

MARTTI.

Ei sitä Orivedellä Messukylän miehet komentele. Minä pysyn siellä, missä minä tahdon.

MODIG.

Pysy sitten, mutta istu kiltisti kuin hyvät lapset paikallasi.

MARTTI.

Istun kyllä, kun sinä ensin istut maassa.

MODIG.

Tule päälle, jos uskallat!

REGINA.

Hyvät miehet, älkää ruvetko keskellä sapattia tappelemaan, saatte sakkoa.

MODIG.

Mitä hän haastaa riitaa ja epäsopua eikä anna minun asiaani toimittaa.

REGINA.

Toimittakaa sitten asianne ja menkää ajoissa, ettei tule mitään pahaa.

MODIG.

Minä olen sotamies ja tapani on mennä aina suoraan päin vihollista ja päin naista. Minä siis selitän asiani niinkuin se minun sydämelläni on. Aina siitä asti kun minä sinut, Regina, näin siellä markkinoilla, on naamasi ollut minun ajatuksissani ja minä olen ajatellut, että sinut minun pitäisi saada elämänkumppaliksi.

REGINA

(*ottaa sangon*). Parasta on selittää asia tuolle Martille. Minun täytyy mennä.

MODIG.

Ei tätä asiaa voi selittää kellekään muulle kuin sinulle. Mihin sinulla nyt on sellainen kiire?

REGINA.

Porsaathan minua odottavat.

MODIG.

Aina mies on enemmän kuin porsas. Niin, kun minä sinut näin, niin ajatukseni rupesivat pyörimään ja minä ajattelin ja ajattelin . . .

MARTTI.

Sotamies ei saa ajatella, hänen päällysmiehensä sen sijaan ajattelee kaiken hänen puolestaan.

MODIG.

Pidä suusi kiinni, senkin räkättirastas!

MARTTI.

Ole vaiti, kruunun krapa!

MODIG.

Jos sinä tohdit haukkua kruunun sotamiestä, niin saat linnaa.

REGINA.

Älkää riidelkö, hyvät ihmiset. Parasta on puhua asiat, ennenkuin porsaat kuolevat nälkään.

MODIG.

Enhän minä riitaa rakenna. Minä en tappele muuta kuin vihollista vastaan. Niin, kun minä sinua ajattelin, niin muistin sanoneesi, että olit kotoisin Längelmäeltä. Minä menin Juvelaan ja ruodun kirstusta otin univormun ylleni ja läksin taivaltamaan Längelmäelle. Siellä sain kuulla, että olit isäsi ja äitisi kanssa muuttanut tänne Pitkäjärvelle. Minä astelin rakkauden siivillä, niinkuin mamsellit sanovat, ja ravasın tänne.

MARTTI.

Varis!

MODIG.

Hunsvotti!

REGINA.

Muistakaa porsaita, jotka odottavat minua!

MODIG.

Ja minä olen nyt tullut kysymään, etkö tahtoisi jakaa minun kanssani elämän myötä- ja vastoinkäymisiä.

MARTTI.

Tuollainen kääkkä!

REGINA.

Älä nosta metakkaa, Martti! (*Modigille.*) En minä ole vapaa.

MODIG.

Olithan sinä vielä syksyllä markkinoilla. Mistä se nyt niin äkkiä on nakkautunut.

REGINA.

Se tuli kun tuli, ja minä olen täällä mennäkseni naimisiin.

MODIG.

Tuonko lortin kanssa?

REGINA.

Ei hänen, vaan tämän talon pojan kanssa.

MODIG.

Mikä tuo sitten on? Onko hän reservi?

REGINA.

Ei hän ole mikään.

MODIG.

Mitä hän sitten täällä rähisee?

MARTTI.

Minä rähisen siellä, missä minä tahdon.

MODIG.

Pidä suusi kiinni!

MARTTI.

Pidä itse!

REGINA.

Ellette nyt ole hiljaa, niin minä menen porsaita ruokkimaan.

MODIG.

Jätetään koko sikojen suku ja puhutaan rakkaudesta.

MARTTI.

Eikö tämä ole se sama Modig, jolla oli Maijaniminen akka? Sellainen nilkku ja vaivainen.

MODIG.

Ei se Maija aina sellainen ole ollut. Kerran se napisi miestänsä vastaan, joka lain ja evankeljumien kautta on hänen päänsä, ja hyppäsi kiukuissaan kivoon ja siitä se nilkuksi tuli.

REGINA.

Herranen aika, kuoliko se?

MODIG.

En minä sentään akkani tappaja ole, elää se vielä.

REGINA

(kauhistuen). Ja sitten te tulette kosimaan minua!

MODIG.

Mitä pahaa siinä on. Varovainen mies katsoo eteensä. Kuoleehan se akka kuitenkin. Ei se kauaa enää elä. Ja kun minä sinut näin, niin minä tunsin kuin kanuunalla olisi ammuttu sydämeen . . .

REGINA

(ottaa sangon jälleen käteensä). Sen minä sanon, että siat ovat parempia kuin tuollaiset miehet!
(Menee karjapihaan.)

MARTTI

(nauraen). Siinä tuli rukkaset niin että präiskähti!

MODIG

(aikoo seurata Reginaa). Mutta kuulehan nyt, kun se akka on jo niin kovin heikko ja huono . . .

MARTTI.

Parasta on olla menemättä sinne, taikka muuten kruunun takki ja mies sen sisällä makaa kes-

kellä pahnoja! Ei ne Reginankaan kädet tuohesta ole, vaan heittää se tuollaisen miehen sinne kuin tahtoo. Menee yhtenä käppyränä porsaitten joukkoon.

MODIG.

Ellei nyt olisi sapatti, niin tulisi tästä sellainen yhteenotto ja käsivarsien vääntö sinun kanssasi, että tietäisit olleesi miehen käsissä.

MARTTI.

Ei sitä Heikkilän Martti sakkoja pelkää. Talo on suuri ja minä olen ainoa poika, ja jalkapuussa voi istua nuori mies aina aikansa kuluksi. Tule päälle, jos tohdit!

MODIG

(*vetäytyen veräjää kohden*). Minä en rupea toisten ihmisten pihoilla pahantekoon.

MARTTI.

Ähää, joko uskalluksesi vähenee kuin Eskolan leivät talkoon edellä. Olen minä ennenkin tapellut, en minä sinua pelkää! Vai tulet sinä naimisissa oleva mies tänne tyttöjä kosimaan! Vai uskaltaa sieltä Messukylästä mies tulla neitojen lähelle Oriveden pihoilla! Katso, ettet makaa kohta tuolla aitan nurkissa ja kokoile luitasi palpeerarin paikattaviksi.

MODIG.

Minulla ei ole mitään tekemistä sinun kanssasi!

MARTTI.

Mutta minulla on! Ellet nyt hyvän sään aikana laputa tiehesi, niin tästä syntyy meno, joka on sotaa pahempi.

MODIG.

Sinä vimmattu nulikka!

MARTTI.

Sanoitko nulikka?

MODIG.

Kakara, pahankurinen vekara, mullikka!

MARTTI.

Vieläkö osaat mitään vai joko tulet tekemään käsitöitä!

MODIG.

Minä en rupea sinun kanssasi mihinkään, sillä sinulla ei ole mitään oikeutta tuohon tyttöön. Vai onko sinulla oikeutta? Sano, onko sinulla oikeutta? (*Kun Martti on vai.*) Ahaa, sinä rakennat riitaa aivan syyttä suotta! Varo, etten haasta sinua käräjiin kotirauhan rikkomisesta! Ja sitten saat nähdä, kun saat juosta kujanjuoksua ja raipat vinkuvat pitkin selkääsi. Ja silloin tahdon minä olla sinua lyömässä.

MARTTI.

Minä en osaa kohta puhua enää mitään. Minä lyön, jos vielä sanot yhden ainoan sanan!

MODIG.

Minä en sano enää mitään. Minä menen. (*Menee veräjästä.*)

REGINA

(*tulee karjapihasta.*) Joko se hirvittävä ihminen meni?

MARTTI.

Jo meni niin että kintut oikosena.

REGINA

(*itkien.*) Mitä pahaa minä olen tehnyt, että naineet miehet minua näin vahtaavat?

MARTTI

(*hellästi.*) Vahtaammehan me naimattomatkin! Älä siinä nyt itke. Minä tulen aina niin hellälle mielelle, kun tyttö itkee.

REGINA.

Mutta kun minulla on niin paljon tuskaa, vaivaa ja harmia, ennenkuin pääsen naimisiin.

MARTTI.

Älä sinä huolehdi siitä ollenkaan, vaan anna meidän toisten päättää se asia.

REGINA.

Jos minä annan teidän toisten päättää, niin siitä vasta elämä tulee. Tehän tahdotte kaikki naida minut. Ensin on Juha, jonka kanssa olen melkein kuin kihlattu, koska asun hänen talossaan. Sitten

olet sinä. Ja sitten on tuo sotamies. Ja sitten on Kalle.

MARTTI

(tiukasti). Mikä Kalle?

REGINA.

Älä katso noin vihaisesti minuun.

MARTTI.

Sano heti paikalla, mitä Kallea sinä tarkoitat?

REGINA

(on kuivannut kyyneleensä; tiukasti). Sitä en sano!

MARTTI.

Vai et aio sanoa? Kyllä minä siitä tiedon vielä saan ja sen minä sanon, että niskat minä väännän siltä nurin, noin, että naksahtaa.

REGINA.

Sen miehen niskoja sinä et väännä.

MARTTI.

Väännänpähän!

REGINA.

Etpä väännä!

MARTTI.

Se on ihme ja kumma, ellen minä väännä!

REGINA.

Älä jankkaa. Kun minä sanon, ettet sinä väännä, niin sinä et väännä.

MARTTI.

Minä kerron Juhalle ja sitten me väännämme yhdessä.

REGINA.

Mitä sinä aiot kertoa?

MARTTI

(*ällistyen*). Niin . . . minäkö . . . ?

REGINA.

Näethän, ettet sinä voi mennä sanomaan hänelle, että Kalle tahtoo minut vaimokseen ja että sinä tahdot sen estää, koska itse tahdot saada minut vaimoksesi.

MARTTI.

Hä?

REGINA.

Jää nyt sitä miettimään. Tuolla tulee talonväki jo kirkosta.

(Taustalta saapuvat: Antti Covéen, Susanna, Tuomas, Anna, Katri ja Sohvi ja viimeksi Juha. Kaikki ovat saapuneet näyttämölle ja seisovat paikallaan hetkisen. — Antti Covéen, seitsemänkymmenenvuotias nimismies, pitkä ja komea vanhus puettuna tummansiniseen sarkapukuun kiiltävine

nappeineen. Susanna neljänkymmenenvuotias hyvin komea ja rehevä nainen, puettuna punaiseen verkahameeseen ja mustaan röijyyn, päässä tanu ja kaulassa valkoinen huivi, edessä valkoinen palttinaesiliina, jalassa valkoiset sukat ja mustat kengät. Tuomas, lähes kuudenkymmenenvuotias tanakka talonpoika, tukka pitkä, parraton, puettuna harmaaseen sarkapukuun ja saappaisiin, päässä harmaa hattu. Anna, hänen vaimonsa, puettuna punaiseen verkahameeseen ja mustaan röijyyn, päässä tanu, kaulassa valkoinen huivi ja edessä valkoinen esiliina. Katri ja Sohvi, nuoria tyttöjä, puettut raidallisiin hameisiin ja liiveihin, edessä valkoinen esiliina, kaulassa valkoinen huivi, päässä tukkanauha, tukka palmikolla. Juha, nuori ja hento mies, puettuna harmaaseen sarkapukuun, päässä kudottu lakki, jalassa saappaat. Kaikilla on virsikirja kädessään.)

ANTTI

(rykäisee). Nyt olemme siis koettelemuksen suuren hetken kestäneet ja synti on saanut palkkansa.

SUSANNA.

Amen!

ANTTI.

Sinä tyttäreni olet isäsi nimen häpeällä peittänyt ja minut puheenaineeksi saattanut. Ja nyt on minun, joka niin monta olen jalkapuuhan pannut, itse kyynelsilmin täytynyt siihen loukkuun oma tyttäreni panna.

SUSANNA.

Ettehän te, isä, yhtään itkenyt, olitte vihaisen näköinen ja sanoitte . . . En minä kehtaa sanoa, mitä sanoitte.

ANTTI.

Vai olisi pitänyt minun siinä vielä halailla sinua?

SUSANNA.

En minä sitä tarkoittanut. Huomasitteko, isä, miten kauniit valkoiset sukat minulla oli . . .

ANTTI

(ankarasti). Susanna! Sukkiasiko sinä ajattelit silloin, kun sinun olisi pitänyt hävetä suurta kevytmielisyyttäsi.

SUSANNA.

Kyllä minä sitä kevytmielisyyttänikin sitten myöhemmin ajattelin.

ANTTI.

Kuinka voit sinä vanha ihminen . . .

SUSANNA.

Minä en ole mikään vanha, vasta neljäkymmentä täyttänyt.

ANTTI.

Kuusiviidettä sinä olet täyttänyt, totta kai minä oman tyttäreni iän muistan.

SUSANNA.

No, ne pari vuotta sinne tai tänne! Nuorihan minä vielä olen.

ANTTI.

Sinulla on melkein täysi-ikäinen poika ja sitten sinä leskenä sekaannut toiseen mieheen.

SUSANNA.

Piru periköön sen Juha Heikinpojan, muuta minä en sano.

ANTTI

(*ankarasti*). Susanna!

SUSANNA.

Ei kai minun elin-iäkseni pidä leskeksi jäädä? Saan kai minä mennä toistamiseen naimisiin. Oletehan tekin, isä, ollut kahdesti naimisissa.

ANTTI.

Kun jumala otti minulta vaimon, niin antoi hän minulle toisen. Mutta minä menin naimisiin kirkon kautta enkä niinkuin sinä omin neuvoin.

SUSANNA.

Mutta ajatelkaahan, isä, sentään asiaa. Kun mieheni kuoli, täytyi minulla olla joku, joka talossa teki työtä, kun Juha on vielä niin nuori ja hentokainen. Ja sitten tuli hän ja tahtoi tulla isännäksi. Ja onhan isännällä aina oikeuksia. Ja sitten tuli ne kaksoset.

ANTTI.

Ettet sinä häpeä sitä tuolla tavalla kertoa.

SUSANNA.

Ei siinä siihen asti ollut mitään hävettävää. Ollimmehan me menneet naimisiin. Mutta kun oikeus ei antanutkaan hänelle taloa, vaan antoi sen pojalleni, niin sammui hänessä rakkaus. Hän sanoi, että sinne se hukkuu käräjätupaan. Hän meni heti tiehensä. Sanovat, että hän on nyt Kangasalla Ruokoisissa. Onko isä nähnyt häntä? Sattuiko hän olemaan kirkossa.

ANTTI.

Susanna!

SUSANNA.

Ja vaikka hän talon olisi saanut, niin en minä olisi häntä enää ottanut. Ennen sitten vaikka jalka-puu ja vesi ja leipä.

ANTTI.

Ja niitä sinä, jumala paratkoon, olet saanut maistaa.

SUSANNA.

Mutta en minä yhtään siitä laihtunut. Enhän olekaan.

ANTTI.

Sinä uppiniskainen nainen. Kun laki ja korkea oikeus vaati, että sinä menisit hänen kanssaan naimisiin, niin sinä sanoit, ettet mene. Sinä sait siitä seitsemän vuorokautta vettä ja leipää. Ja kun asia

sitten oli uudestaan kärejillä, niin sanoit sinä sitten taas, ettet mene mistään hinnasta, ja sait kaksi viikkoa vettä ja leipää. Minä, joka olen nimismies, häpesin sellaista tytärtä. Ja nyt on asia tuomiokapitulissa ja se voi tuomita sinut tuon miehen kanssa vihille.

SUSANNA.

Mutta minä en mene hänen kanssaan naimisiin, en vaikka mikä olisi, en, vaikka piispat ja papit kiljuisivat. Minä olen niin sen itse tykönäni päättänyt. Ja vaikka korkea kuninkaamme . . .

ANTTI.

Kuninkaan nimeä et saa sekoittaa sinun naimajuttuihisi.

SUSANNA.

Sillä se mies . . . en minä kuningasta tarkoita, vaan sitä toista . . . on paha mies, joka löi minua. Ja tiedätkö, isä, mitä hän sanoi?

ANTTI.

Mitä hän sanoi?

SUSANNA.

Hän oli niin hävytön, että sanoi: Tuo toinen kaksosista on minun, mutta ei tuo toinen! (*Martti purskahtaa nauruun.*)

ANTTI

(*tiuskaisee*). Pois täältä pihalta, Heikkilän Martti! Ei tämä ole mikään naurunpaikka!

(*Martti livistää veräjältä pois.*)

TUOMAS

(astuu esiin). Mutta eiköhän herra vallesmanni jättäisi tuota korkeaa lain puustavia nyt syrjään ja alentuisi meidän kanssamme olemaan rauhassa ja sovussa. Emäntä on erehtynyt, mutta hän on sen tähden häpeääkin saanut. Nyt on hänen poikansa aikonut mennä meidän tyttäremme kanssa naimisiin. Ja kun minä olen talossa niin kauan kuin molemmat tyttäreni ovat vielä miestä vailla, niin eihän täällä ole mitään surun paikkaa. Me elämme ja viljelemme taloa. Työtä me teemme ja voimme hyvästi, veromme maksamme ja vältämme käräjätupaa. Ei täällä emäntä enää miestä kaipaa, kun kerran minä olen isännyyttä pitämässä.

ANNA.

Ja minä olen aina tottunut pitämään miehiä loitolla. Ei tänne enää kukaan tule muuta kuin minun luvallani.

ANTTI.

Mitä sinä, Juha, jota tämä eniten koskee, tähän kaikkeen sanot?

JUHA

(ujosti). Ei minulta ole kysytty yhtään mitään.

ANTTI.

Minä muistan vihkimäluvusta, että vaimon tulee erota isästään ja äidistään ja mieheensä sidottu oleman.

TUOMAS.

Tarkoittaako vallesmanni sillä, että me olemme tässä talossa liikaa.

ANTTI.

Minä tarkoitan, että . . .

ANNA.

Vallesmanni sanoo mitä ajattelee, emme me pelkää sanoja.

ANTTI

(*katsoo pitkään häneen*). Minä katson ajankohdan sellaiseksi, että tässä ei puhuta nyt siitä. Kun Juha ensin on viettänyt häänsä, niin sitten me puhumme kaikesta.

ANNA.

Juha tekee niinkuin minä tahdon.

SUSANNA.

Tai niinkuin minä.

ANNA.

Teethän sinä, Juha, niinkuin minä tahdon?

JUHA.

Totta kai minä teen.

SUSANNA.

Ja teethän, niinkuin minä sanon?

JUHA.

Sanassa sanotaan, että pitää totella äitiään.

ANTTI.

Ota siitä sitten selko! Kaksi naista ei koskaan tahdo samaa, ei ainakaan emäntänä ollessaan.

ANNA.

Mutta kun saarna oli pitkä ja aamulla varhain lähdimme, niin jo on ateriankin aika. Menkäämme tupaan. Kai sinä olet, Regina, kaiken keittänyt?

REGINA.

Enhän minä ennättänyt, kun minun piti niitä porsaita hoitaa.

SUSANNA.

Minä näin, että yksi porsas äsken meni täältä pois ja ravasikin aika kyytiä. Että sinä kehtaat!

ANNA.

Älä sinä hauku minun tytärtäni!

SUSANNA.

Sinun tytärtäsi ja minun tulevaa miniääni!

ANNA.

Vielä hän on minun tyttäreni eikä sinun miniäsi.

ANTTI.

So, so, vaimot! Menkää sisälle ja laittakaa ruokaa meille miehille.

(Susanna ja Anna menevät tupaan.)

KATRI

(Reginalle). Mitä sinä sitä Marttia tänne aina kuljetat?

REGINA.

Ei minun tuota tarvitse kuljettaa, itsehän tuo tulee ja tuleeikin väkipakolla. Jos sinä tahdot hänet luonasi pitää, niin sido sitten esiliinasi nauha hänen kaulaansa.

KATRI.

Ei nuori mies koskaan tule, ellei nainen häntä houkuttele.

REGINA.

Eipä tule kaikille houkuttelemallakaan.

KATRI.

Tarkoitatko sillä minua?

ANTTI

(astuen väliin). Rakkaat lapset, älkää tapelko miehistä sunnuntaipäivänä! Menkää sisälle ja laittakaa ruokaa, se on naisen tehtävää!

(Regina, Katri ja Sohvi menevät tupaan.)

JUHA

(on seisonut synkkänä ja katselee Reginan jälkeen). Niin on tuo Regina mutkallinen ja sekava kuin synmintunnustus lukusijoilla.

ANTTI

(istuu oikealle etualalle kivelle). Kuule, minun tyttäreni poika!

JUHA

(lähestyy). Mitä vaari tahtoo?

ANTTI.

Sinä olet hiljainen ja yksitotinen mies, ja siksi minä sinusta pidän. Niin olet kuin isäsikin oli. Hiljainen hänkin oli, mutta kun kiukku pääsi hänessä valtaan, niin loitolla oli toisten oltava, ja saipa siinä totella häntä silloin vaimonsa Susannakin.

JUHA.

Niinhän se oli, kyllä isä äitiä piti kurissa ja herrannuhteessa, varsinkin kurissa, eikä silloin säästetty keppiäkään, kun siksi tuli.

ANTTI.

Naista on kurilla kasvatettava, ei siitä muuten hyvää tule. Jos hän vallan käsiinsä saa, niin räkättää aamusta iltaan.

JUHA.

Oikein ja viisaasti puhuttu. Sitä minun isänikin sanoi ja samaa sanoi hänenkin isänsä vanha Eerikki-vaari. Niin oli näillä ankara luonto naisen suhteen. Naista on hyvästi hantteerattava, sanoi Eerikki-vaari aina.

ANTTI.

Minä olen katsellut sinun tulevaa vaimoasi. Kauris hän on?

JUHA.

Kaunis kuin kukkainen juhannuksen aikaan, punainen kuin mansikka aholla ja käynti on hänellä notkea ja sulava kuin hyvällä hevosella. Mutta äksy hän on, niinkuin varsa, jota ei vielä ole opetettu.

ANTTI.

Pane ajoissa kuolaimet suuhun, muuten ei sinulla ole ainoaakaan rauhan hetkeä. Muista mitä Salomo, joka itselleen oli ylenpalttisen paljon vaimoja hankkinut, sanoo: »Parempi on istua katon kulmalla kuin riitaisen vaimon kanssa yhdessä huoneessa!»

JUHA.

Olenhan minä ajatellut, että hän tulee äitiinsä, joka Tuomasta, vaikka onkin tämä roteva mies, pitää ankarassa kurissa. Mutta kun tätä olen katsellut, niin olen päättänyt, että toinen meno minun talossani on oleva.

ANTTI.

Päätös on oikea, mutta onko sinussa miestä päätöksesi perille viemään?

JUHA.

En ole tahtonut asiaan kajota, kun hän on vielä morsiameni, vaan olen odottanut häitä.

ANTTI.

Täytyyhän naisella olla oma aikansa, jolloin hän komentieraa ja mekastaa. Tyttönähän tuo hänelle

sopii, sillä sen kautta nuori nainen miehen lämpimänä pitää, mutta kun tulee avioaika, niin on tämä käskevä luonto hänestä otettava aivan heti pois.

JUHA.

Kun näin sopiva hetki on tullut, niin saan kai tehdä pari kysymystä?

ANTTI.

Tee, tyttäreni poika, tee kysymyksesi.

JUHA.

Jos minun morsiameni hännän liepeillä toisia poikia juoksee, niin millä minä ne saan pois?

ANTTI.

Anna niille selkään, se on yksinkertainen neuvoni.

JUHA.

Kyllähän neuvo hyvä on, mutta jos voimat eivät riitä.

ANTTI.

Käytä silloin viekkautta.

JUHA.

Mistä sen ottaa, jos sitä ei ole. Minä olen hiukan yksitotinen enkä osaa kiemurrella.

ANTTI.

Kyllä kiemurteluun oppii, kun rakkaus piinaa. Rakkaus on kaiken hyvän ja pahan opetusmestari.

Sanoohan sanakin, että kolme asiaa on tutkima-
tonta: kotkan lento taivahalla, käärmeen kulku kal-
liolla ja nuoren miehen meno naisen tykö. Näin vii-
saat miehet ovat jo varhain havainneet, että rak-
kauden vimma saattaa jokaisen miehen ovelaksi.

JUHA.

Eihän minun tarvitse oveluutta käyttää, kun
Regina samassa talossa on. Mutta kun niitä toisia
liikkuu aina lähettyvillä. Tuo Marttikin, joka täältä
livisti, on aina hänen kimpussaan. Millä minä hänet
voitan? Minulla on kankea kieli ja hänelle sujuva
puhe. Minä olen hento ja hän on roteva.

ANTTI.

Kuule minua, joka pitkät ajat olen ollut valles-
mannina sekä Längelmäellä että täällä ja monia
rakkausjuttuja joutunut suoristamaan tai katkomaan
sekä pitäjällä liikkeessani että käräjillä. Jos sinä
tahdot, että joku Marttia silmällä pitää, niin ota
selkoa, onko missään tyttö, joka on iskenyt silmänsä
tuohon poikaan.

JUHA.

Onhan tuo Katri, morsiameni sisar.

ANTTI.

Kovin on kiukkuinen hänkin, ei hänestä ole. Etkö
tiedä lempeämpää naista, joka olisi kipeänä Martin
tähden?

JUHA.

Mihin sitä lempeää naista tarvitaan?

ANTTI.

Jos sellaisen saat tietoosi, niin vihkaise hänelle, että Martti rakastaa häntä. Pian tytön mieli sellaisesta pehmenee. Hän alkaa pitää miestä silmällä. Ja kun rakkaus on alun saanut, niin hän alkaa vahdata, ettei kukaan toinen nainen pääsisi hänen halmeilleen ja mailleen. Niin olen minä vallesmannina monesti havainnut, että ei mies koskaan jaksu sillä tavalla toista ihmistä silmällä pitää ja hänen askeleitaan seurata, kuin nainen jaksaa. Yöt tämä kykkii aidan takana, nurkan piilossa vahtaa, kuuntelee korva pitkällä. Ja jos sinä hänen rakkausasiaansa tuet ja turvaat, niin antaa tämä sinulle kaiken tiedon. Noudata vanhan ja viisaan miehen neuvoa, Juha, ja etsi sellainen nainen.

JUHA.

Kyllä minä selityksestä jo olen arvannut, millaisesta tässä puhutaan. Onhan Yrjölän Maria sieltä Sahrajärveltä.

ANTTI.

Aijai, ei sovi, kovin on toisella puolen pitäjää.

JUHA.

Kyllä Maria täällä lähettyvillä on. Laasolan Sikalassa se on hein'aikaa.

ANTTI.

Ja oletko huomannut, että hänen silmänsä olisivat naulaantuneet Marttiin.

JUHA.

Vaikka minä olen tällainen hiljainen mies, niin näen minäkin. Kun Martti on lähellä, niin punaisiksi lentävät neidon posket ja esiliinaa hypyilevät sormet.

ANTTI.

Mutta pompottaako sydän?

JUHA.

Enhän minä sitä ole voinut koetella.

ANTTI.

Ei tarvitsekaan. Onko hän kielellään liponut huuliaan, kun Martti on lähellä?

JUHA.

Totta vieköön, on! Aina hän tekee näin. Kie-
len kärki kauniisti kulkee huulien välissä.

ANTTI.

Selvä merkki, selvä merkki! Katsohan, kun rakkaus kuumentaa sydäntä, niin henki käy myös kuumaksi ja huulet kuivuvat. Eivät ne muusta kuivukaan naisihmisellä. Ei edes sanojen tavaton tulva niitä kuiviksi saa. Mutta annahan olla, kun rakkaus

saa sydämen hyppimään, niin heti ovat huulet kuin heinä poutaisena päivänä. Ja jos hän vielä miehen aikana näin pöyhistelee, nostaa rintaansa ja syvään vetää henkeään, niin rakkaus se silloin myllertää hänen povessaan. Sellainen nainen on ihan sokea, niin on kuin sika tulipalossa, menee vain liekkiin, ei pysy turvassa, vaan pätsiin pyrkii. Ota tällainen nainen hoitoosi, ja kun huomaat, että hän rakastaa, niin ärsytä hänessä mustasukkaisuutta. Älä sitä tee aivan selvästi, jotta hän ei arvaa kaikkea. Viittoile sinne ja tänne. Jota vähemmän sanot, sitä enemmän naisen rakkauden pätsissä raivoava luonto omiaan keksii. Ja vaikka tämä nainen ei saisikaan Marttia omakseen, niin ainakin hän saattaa kaikki tämän aiheet tyhjiksi tehdä sinun morsiamesi suhteen.

JUHA.

Minä kiitän ja kumarran. Viisaan miehen sanat ovat kultaa kallimmat.

ANTTI.

Olen nähnyt monta viisasta tuomaria, olen nähnyt sekä kihlakunnan käräjillä että laamannin käräjillä, ja monesti ovat nämä kääntyneet minun puoleeni ja sanoneet: »Te vallesmanni Covéen, joka olette viisas ja keksivä ihminen, sanokaa, millä tavalla me tämän pulman ratkaisemme?» Ja aina on Antti Covéen oikean tien neuvonut. Ja niin sanotaan, että ei mene kiveen eikä loveen, jos on tyyräämässä Antti Covéen.

SUSANNA

(tuvan ovelta). Isä, tulkaa syömään!

ANTTI.

Onko siellä rauha maassa?

SUSANNA.

Rauha täällä on. Anna löi minua halolla, mutta minä iskin seipäällä.

ANTTI.

Eihän tänne ulos kuulunut mitään mekastusta tuvasta.

SUSANNA.

Mitä niin vähästä huutaisi! Olemme me pareminkin tapelleet.

ANTTI.

Jaa, jaa, nainen on merkillinen olento. Eihän Salomokaan kaikessa viisaudessaan siitä päässyt selville. Mutta olisipa tämä kysynyt Covéenilta. *(Menee tupaan.)*

SUSANNA.

Etkö tule, Juha?

JUHA.

Minä menen ensin katsomaan hevosta, ettei se vain ole päässyt haasta karkuun.

SUSANNA.

Minä jätän keittoa sinulle. Tuo Tuomas syö kuin villitty. Jos hän saa olla padan lähellä, niin kaapii hän lopulta kaiken sieltä. *(Menee tupaan.)*

JUHA

(*aikoo mennä veräjältä, kun samalla Maria tulee häntä vastaan*). No, minne sinä, Maria, olet menossa?

MARIA

(*kahdenkymmenvuotias vaaleatukkainen, hiukan ujo, mutta iloinen tyttö. Puettu siniseen sarkahameeseen*). Sinne kai, missä tie päättyy. Minulla olisi Reginalle asiaa.

JUHA.

Hän on tuolla tuvassa. (*Aikoo mennä.*)

MARIA.

Minne sinä olet menossa?

JUHA.

Katsomaan, onko ruuna haassa.

MARIA.

Haassa kai se on, koska minä juuri sille aidan yli annoin leipäpalasen.

JUHA.

Siinä tapauksessa ei minun tarvitsekaan sinne mennä, vaan voin jäädä kanssasi puhumaan. Vähän aikaa sitten puhuin sinusta vallesmannin kanssa.

MARIA.

Mitä puhumista minusta on?

JUHA.

Me ihmettelimme sitä, ettei Heikkilän Martti ole sinua huomannut. Hänhän huomaa jokaisen korean tytön.

MARIA.

Älä viitsi puhua noin. (*Hengittää syvään.*) Martilla on omat mieluisensa.

JUHA.

Niin on kai jokaisella nuorella miehellä. Oletko juossut, kun hengität noin syvään?

MARIA.

En minä ole juossut, kävelin Sikalasta aivan hiltjaa tänne. Nyt on vain niin helteinen päivä. On oikea heinäilma.

JUHA.

Niin on, tulee niin kuuma, että huulet kuivuvat.

MARIA.

Niin, nyt on kuuma ilma. (*Lyhyt vaittolo.*) Onko se Martti puhunut minusta mitään?

JUHA.

Ei ainakaan tänään, eikä ainakaan minulle.

MARIA.

Niin, mitä hän sinulle muista tytöistä puhuisi, kun hän on uskollisesti Reginan lähettyvillä.

JUHA.

Vai olet sinäkin sen huomannut?

MARIA.

Senhän on huomannut aivan jokainen täällä. Me ihmettelemme, että sinä sen sallit.

JUHA.

Reginahan on minun tuleva vaimoni.

MARIA.

Ellei Martti häntä ota.

JUHA.

Ei häntä minulta kukaan ota, ellen minä itse anna.

MARIA.

Ei sitä vain niin kysytä, kun otetaan.

REGINA

(tulee tuvasta). Minä näin ikkunasta, että sinä, Maria, olit täällä.

MARIA.

Sikalan isäntä lähetti minut tänne kysymään, aiotaanko teillä pitää heinätalkoita.

REGINA.

Ei kai meillä pidetä, kun täällä on omaa väkeä aivan tarpeeksi. Aiotaanko Sikalassa pitää?

MARIA.

Sellaista isäntä puhui. Hän aikoo ensi torstaina pitää.

JUHA.

Me olemme siksi saaneet kai jo omat heinämme kaikki niitetyiksi, niin että meidän puolestamme se sopii aivan hyvin.

REGINA.

Etkö sinä ollut kirkossa, koska et ole juhlapuvussa?

MARIA.

Enhän minä. Jonkun täytyi olla kotona. Ja sitten minä häpesin sitä, että tuttu emäntä istuu jalkapuussa.

REGINA.

Eihän se sellainen juuri talolle ole soveliasta.

MARTTI

(*tulee veräjältä*). Kas, täällähän on oikea käräjäkunta. Mikä se Mariankin on tänne tuonut?

MARIA.

Heinätalkoistahan minä olin täällä puhumassa Sikalan isännän puolesta.

MARTTI.

Antaako isäntä tanssiakin talkoissaan?

MARIA.

Antaa kai. Miksi tuo sen kieltäisi, kun aina tal-
koissa tanssitaan muuallakin.

MARTTI

(*lähestyy Reginaa, puolikovaa*). Minulla on sinulle
asiaa.

REGINA

(*puolikovaa*). Älä nyt täällä, toiset huomaavat.
Tuvastakin voidaan nähdä. Ne pitivät jo sellaista
metakkaa siitä, että sinä äsken olit täällä.

JUHA

(*hiljaa Marialle*). Nuo sopivat jostain.

MARIA.

Siltä kuulostaa. Minulla on kovin tarkka korva.
Minulla oli sitäpaitsi täti, joka oli kuuro ja minä osaan
lukea jo kaukaa suun liikkeistä.

JUHA.

Mitä he sanovat nyt toisilleen?

MARIA.

Regina sanoo, ettei hän tahdo. Nyt Martti sanoo,
että Reginan täytyy tulla. Regina kysyy, minne.
Martti sanoo: illalla Koljon virran sillalle.

JUHA.

Älä sano sitä kellekään muille.

MARTTI.

Kai minä taas menen, koska minua ei vieraaksi taloon huolita. Hyvästi sitten. Ja Maria, talkoissa me tanssimme yhdessä.

MARIA.

Tanssitaan vain. (*Juhalle.*) Senkin katala riiviö!

JUHA.

Minä menen Koljon sillalle vahtiin.

MARIA.

Niin minäkin.

MARTTI.

Hyvästi jääkää! (*Menee veräjältä.*)

REGINA.

Tulehan, Juha, syömään! Kai sinäkin, Maria, tulet tupaan?

MARIA.

En, kyllä minä menen kotia. Hyvästi ja herran rauhaan!

JUHA

(*itseksseen, mennessään tupaan.*) Vallesmanni on viisas mies!

Väliverho.

TOINEN NÄYTÖS.

Koljon virran silta. Virta on kapea, sen yli vie silta, joka täyttää koko etualan. Kaidepuu on taustan puolella. Tämän takana näkyy vehmainen ranta molemmiin puolin virtaa. Virtaa, joka on syvällä, ei näy laisinkaan. Etualalla johtaa tie kummallekin taholle, vasemmalla Laasolan kylään, josta Sikala tulee, ja oikealla Pitkäjärven kylään, josta muut saapuvat.

MARTTI

(tulee oikealta, pysähtyy sillalle, katselee oikealle ja viheltelee hiljaa. Hän kuulee vasemmalta pensaikosta rapinaa, kääntyy äkkiä ja kysyy). Kuka siellä pensaikossa on?

SIKALAN ÄÄNI

(vasemmalta pensaikosta sillan korvasta). Sht!

MARTTI.

Kuka siellä on? Ellet vastaa, niin vedän sinut niskasta esiin.

SIKALAN ÄÄNI.

Sht! Älä huuda!

MARTTI.

Kuka siellä on? Etkö saa ääntä suustasi?

SIKALA

(tulee esiin, suuri piilukkoinen pyssy kädessään. Hän on puettu rohtimiseen pukuun. Vanha mies, piipunnysä hampaissaan). Mitä sinä siellä kiljut! Minähän se olen.

MARTTI.

Kas, Sikalan isäntähän se onkin, joka pensaissa kykkii. Mitä te pyssyllä teette? Ette kai ole sorsia vahtaamassa? Ei niitä tässä sillalla ole. Tuolla Koljon virran suussa niitä on ruohikko aivan täynnä.

SIKALA.

Niinkuin minä en sitä tietäisi, senkin lortti. Ikäni olen täällä elänyt ja sorsia jahdannut jo pitkät ajat, ennenkuin sinua edes oli ajateltukaan. Ja kallista ruutiako minä haaskaisin sorsiin. Menehän niitä katiskoihinkin enemmän kuin tahtoo.

MARTTI.

Mitä te sitten täällä vainootte?

SIKALA.

Ole hiljaa ja mene kyyryyn. Tuolla tulee taas. *(Kyyristyvät sillan korvaan ja katsovat hetkisen vasemmalle, Sikalan tähdätessä.)*

MARTTI.

En minä näe mitään!

SIKALA.

Saakelin kissa siellä vain oli!

MARTTI.

Kissojako eno täällä pyytääkin?

SIKALA.

Kivellä minä vieraat kissat hengiltä heitän, ei niihin ruutia haaskata. Kaksijalkaisia kissoja minä täällä vahtaan. Ja jos vielä yhdenkään näen, niin kinttuihin annan tästä, jotta paukkuu.

MARTTI.

Varkaitako te pelkäätte. Eivät ne tule keskellä päivää.

SIKALA.

Ne varkaat, joita minä vahtaan, tulevat juuri näin iltapäivällä ja varsinkin lauantaina ja sunnuntaina. Ne on ne perkeleen nuoret miehet, jotka juoksevat meidän talon nurkissa. Onko se nyt laitaa! Minulta vievät piiat ihan alvariinsa pois.

MARTTI.

Eihän sitä saa toisen palkollista houkutella pois. Laki sen kieltää.

SIKALA.

Vaan ei naimalaki. Kyllä vihkipallin kautta aina piian saa pois. Minulla oli ensin piika tästä pitäjämästä. Keskellä vuotta se vietiin, ja minä tietysti jäin ilman palkollista. Sitten otin varmuuden vuoksi piian Längelmäeltä. Oliko se sen parempi? Vieraspitäjä-läinen on aina oikein haluttu. Se meni miehen kau- laan niin että suhahti. Ja nyt minä olen päättänyt, että meidän taloon ei saa tulla mikään nuori mies, ennenkuin syyskorjuu on päätetty. Naikoot sitten vaikka miten paljon haluavat. Mutta juuri tämä hein'aika ja sitten leikkuaika! Ihan luulisi, ettei ihminen osaa rakastaa muuna aikana. Odotahan, tuolla taas liikkuu jotain! (*Odottaa pyssy ojossa.*) Se olikin vain meidän talon Halli, joka on menossa sorsajahdille.

MARTTI.

On sitä enollakin omat surunsa.

SIKALA.

Sanohan muuta! Mutta mitä tämä vielä on ver- rattuna siihen Lempäälän Sotavaltaan. Siellä herras- väki kuuluu olevan ihan helisemässä. Ne Sotavallan piiat ovat ihan yhtäpäätä vihillä. Se talo on ihan kuin naimamarkkinapaikka.

MARTTI

Mitä pahaa siinä naimisessa on? Onhan enokin ollut naimisissa.

SIKALA.

Joo, jo kolmatta kertaa. Kyllä minä sen homman tunnen paremmin kuin kukaan muu. Ensin sitä menee naimisiin sen vuoksi, että ei voi olla menemättä. Sitten menee uudestaan, jotta saisi sellaisen, joka olisi oikein lempeä. Mutta kun nainen aina on lempeä ennen häitä, niin harvoin oikeaan osuu. Ja jos sitten siitä kapistuksesta pääsee, niin menee vielä kerran naimisiin, jotta saisi sellaisen, jonka edessä mies voisi sanoa: »Tuo nainen on parempi minua, minä en ole hänen arvoisensa!»

MARTTI

Ja miten käy?

SIKALA.

Huomaa, että sellaista naista ei olekaan maailmassa, jonka edessä mies olisi huonompi. Kolme kertaa minä olen vihillä ollut, ja tunnethan sinä tämän minun viimeisen akkani! Kun kolmasti on nainut, niin on saanut elämässään kolminkertaisen saunan. Ensin on kraatarin sauna, sitten soltun sauna ja sitten helvetin sauna! Ja minulle lyödään joka päivä löylyä niin että kivet pihisevät kuin lauma hulluja kissoja. Sen minä sanon sinulle, nuori mies, älä mene naimisiin. Tai jos menet, niin valikoi sellainen kuin oma äitisi Liisa muori on. Oma sisarenihan tuo on. Eihän veli tavallisesti sisartaan kiitä. Mutta niin on, että se nainen tekee vaikka itse pääperkeleen hiljaiseksi, sellainen rauhallinen luonto

sillä on. Sinä et ole ollenkaan hänen kaltaisensa, senkin kanalja, joka juokset tyttöjen perässä yhtäpäätä. Mutta se sisareni on ihan kuin raamatusta otettu pyhä nainen, niin lempeä, niin lauhkea. Hänen äänensäkin on jo kuin harppujen ja sympaalien soittoa. Ja jos sinä, rakki, hänelle tuotat yhdenkään surun, niin minä väännän sinun niskasi noin ja noin, jotta se keikkuu kuin pöllön pää joka haaralle. Anna äitisi valita itsellesi vaimo, älä sitä itse tee, sillä et sinä osaa sitä ollenkaan, koska luontosi on kevytmielinen ja huikentelevainen. Jos itse valitset, niin hassusti valitset, saat naisen, joka sinua pärmänttää aamusta iltaan ja viimein on mielesi lattea kuin päälletrampattu ahven. Niin, niin, katsele sinä vain ja mulkoile minuun kuin sonni, en minä pelkää. Kylähän sinä olet komea ja muotosi on juuri sellainen, joka tyttölapsia hurjistuttaa ja saa heidät katsomaan silmät pyöreinä päässä kuin narratulla sammakolla. Himonsa on jokaisella, onhan se hyttsyläkin. Mutta harvoin mies himonsa vallassa viisaasti tekee. Ja sanonpa sinulle vielä jotain, kerron asioita, joita ehkä et ole koskaan kuullut, jotta oppisit ja oikein ajattelemaan rupeisit. Kun äitisi tuli siihen ikään, jolloin hänen luonnon lain mukaan pitää mies saada, niin juoksiko tämä itseään näyttämässä markkinoilla ja pidoissa. Kaukana se. Kotona hän istui ja rauhallisesti teki työnsä. Mutta ajatuksensa olivat aina sittenkin miehissä, kyllä sen huomasi, koska hän usein kangaspuun yli kumartuessaan kuniisti punastui ja korvanipukat ihanasti heloittivat

kuin kukkaset kesäisellä nurmella, punaisina kuin tervakukkaset. Ja silloin minä useasti ajattelin, että pitääköhän tässä jo tuolle mies minun hankkia. Arvelin alussa, että hän ei osaa itse valita, kun oli niin arka, ja pelkäsin, että tulee joku maantienrosvo, heittiö, joka hänet koppaa. Mutta eikös mitä, hiljalleen hän hommasi. Isäsi oli hiljainen poika, ei koskaan tapellut, eikä koskaan ryypännyt. Ei häntä nähty talojen kodassa silloin, kun viina kirkkaana tippui torvesta astiaan ja miehet kieli ojolla sitä maistelivat. Äitisi pysytteli pojan lähellä, ei sanonut mitään, ei vihkaissutkaan hänelle, oli vain kuin kaunis laululintunen, joka miehen viereen aidalle pysähtyy ja siinä ilonsa sydämestään purkaa. Ja miehen ei silloin tarvitse muuta kuin ojentaa kätensä ja lintu suostuu hänen kädellään istumaan ja nokkimaan ruokaa, jonka mies antaa. Niin teki äitisi, minun sisareni Liisa. Ja jos sinä hänelle kerran surua saatat, niin ei helvetissä ole niin kuumaa paikkaa, joka sinulle sopisi, vaan uusi pätsi on sinne sinua varten rakennettava, ja kyllä minä sen muuraamisessa olen valmis olemaan, vaikka iankaikkisen autuuteni sen kautta menettäisin.

MARTTI

(on edellisen aikana milloin suuttunut milloin nauranut; nyt hän on lopulta heltynyt ja seisoo kyynel silmässä enonsa edessä). Kyllähän minä tiedän, ettei koko maailmassa ole kellään sellaista äitiä kuin minun on. Ja kun hän kerran lähtee täältä,

niin iankaikkista valkeutta kohden hän lentää. Niinkuin johtaja-kurki etelään lähtiessä suuren suven maahan ilman halkoo, jotta toisille olisi helppo lentää, niin hänkin tekee ja isä ja minä sitten perässä räpyttelemme.

SIKALA.

Noin sinä nyt puhut, kun olet alamittainen ja mielesi on kakaran, joka vähästä heltyy ja silloin pyhiä lupauksia tekee. Mutta olenpa sinua katsellut ja tiedän, että kun hameen näet, niin kaikki nuo ajatukset ovat menneet. Mutta sen minä sanon, jos sinä hänelle surua tuotat, niin saat nähdä, että kalikoita meidänkin mailla kasvaa ja pisin niistä tanssii sinun selkääsi pitkin ja tanssiikin oikein polskan tahdissa, tanssii kuin iloisissa häissä. Mutta tuollahan näenkin äitisi tulevan. Katso, miten kauniisti hän astelee ja miten hänen käyntinsä on kepeä kuin nuoren naisen.

(Molemmat miehet katsovat oikealle, josta Liisa tulee.)

-LIISA

(keski-ikäinen mutta hyvin nuorekas nainen, hiljainen ja sydämellinen, tulee oikealta). Oikein arvasin, kun täältä sinua, Martti, etsin. Isä kysyy sinua. Vallesmanni on siellä, ja isä tahtoo puhua kanssasi.

SIKALA.

Joko se juupeli on johonkin ansaan päänsä pistänyt, kun oikein vallesmannia tarvitaan?

LIISA

(hymyillen). Ei, veljeni, ei sentään niin. Pian poika tulee täysi-ikäiseksi ja kun hän on ainoa lapsemme, niin olemme ajatelleet, että meidän on kaiken varalta niin järjestettävä, että talo säilyy hänellä ja hänen suvullaan.

SIKALA.

Mutta, herranen aika, et kai sinä Liisa aio kuolla kupsahtaa ihan tuossa tuokiossa?

LIISA.

En suinkaan, mutta sanoohan sanakin, että meidän tulee tehdä talomme ajoissa, koska kuolema voi tulla milloin tahansa. Älä viivy, Martti, koska isäsi sinua odottaa.

MARTTI

(hidastelee hiukan; sanoo sitten Sikalalle). Jos minua joku kysyy, niin sanokaa, että kyllä minä tulen takaisin. *(Menee oikealle.)*

SIKALA

(ärähtää). Öh! *(Huutaa hänen jälkeensä.)* Kyllä minä sanon ahvenillesi, että odottavat, kunnes koukusi tuot.

LIISA.

Ketä hän odottaa täällä?

SIKALA.

Likkoja tietysti, mitä muuta. Tässä hän kauniisti puhui ja oli kuin nuorukainen ripille päästes-

sään, nöyrä ja autuas, mutta kylläpä heti tuli toinen ääni kelloon. Sellaista se nuoren miehen mieli on. Vuoroin soi ääni kuin kirkonkello yhteensoitettaessa suvisunnuntaina, vuoroin kilkattaa kuin juopuneen aisakello markkinoilta palattaessa.

LIISA

(hiukan levottomana). Tiedätkö jotain?

SIKALA.

Totta kai minä tiedän, kun minulla on silmät päässä ja ajatus paikallaan.

LIISA.

Ketä naista hän täällä odottaisi?

SIKALA.

Ketä muuta kuin sitä Natukan morsianta, jonka tähden täällä vilisee poikia kuin Vilkkilässä kissoja.

LIISA

(nauraen). Sehän on vanha juttu se Vilkkilän kissojen juttu. On kai siellä kerran niitä ollut, kun siellä oli hassu vanha emäntä, joka ei antanut hukuttaa ainoakaan poikasta. Mutta kun emäntä viimein oli kuollut, niin kerrotaan, että seuraavana päivänä oli talossa sellainen paukkina, että pois tieltä. Isäntä siellä ammuskeli pitkin nurkkia.

SIKALA

(nauraen). Hahahaha! No on tuo taas niitä sinun juttujasi.

LIISA.

Jutuistahan maailma elää. Mutta puhukaamme Martista ja Reginasta. Eihän toki poikani toisen morsianta vahtaa.

SIKALA.

Usko mitä uskot, minä tiedän. Olen katsellut jo kauan ja ihmetellyt tätä peliä.

LIISA.

En minä sitä Reginaa mielelläni talooni ottaisi. Onhan hän hyvä työhminen, sen olen katsellut, mutta kovin on hänellä kepeä luonto.

SIKALA.

Viisi vielä tytöstä, hyvä siitä voisi tulla, kun kurissa kasvaisi, mutta kun siinä saa oikean kuorman, saa apen, anopin ja kaksi kälyä ja kaikki riidanhaluisia ihmisiä.

LIISA.

Jos sinä jollain keinolla voit tämän kaiken estää, niin olen sinulle, veljeni, kovasti kiitollinen.

SIKALA.

Siinä estämisessä minä olen koko ajan ollut. Sitä varten tuotin sen Mariankin tänne. Ajattelin, että totta kai niin kaunis muoto ja lempeä sydän nuorena miehessä nostaa ajatuksia. Mutta niin se näyttää olevan, että kun mies saa valita pirun ja enkelin välillä, se aina valitsee pirun. Se on kai sitä vanhaa riiastelua paratiisissa sen käärmeen kanssa.

LIISA.

Eevahan sinä riiasteli eikä Aatami.

SIKALA.

Taisi niin olla, en minä niin vanhoja asioita enää niin tarkalleen muista. Mutta mitä tulee tuohon Martin riiasteluun, niin lopun minä siitä teen. Minä jään tänne pyssyni kanssa. Ellei muu auta, niin annan paukahtaa.

LIISA

(hymyillen). Kyllähän nuoren miehen rakkausjutut voidaan ilman pyssyjäkin järjestää.

SIKALA.

Sinä vilkutat niin veitikkamaisesti silmää. Nyt punot juonia, aivan varmasti juonia.

LIISA.

Ajattelen, että naisen täytyy käyttää viisautta silloin kun voimansa ei kestä. Martin täytyisi saada selkäänsä. Sellainen rauhoittaa aina nuorta miestä.

SIKALA.

Pitääkö minun tässä vielä piiskuriksi ruveta sisareni vekaralle?

LIISA.

Et sinä Marttia voittaisi. Juha on hento, ei hän kestä Martin rinnalla. Pidä sinä silmällä, mistä sopivan auttajan saat. Minä jätän kaiken sinun varaasi.

Nyt minun täytyy mennä, sillä eihän sovi olla talosta poissa, kun vallesmanni on siellä. Ajattele nyt asiaa. (Menee oikealle.)

MODIG.

(joka on tullut oikealta häntä vastaan, aikoo mennä sillan yli, kun huomaa Sikalan pyssyn). Mitä varten isäntä täällä pyssy kädessä vahtaa sunnuntai-iltana?

SIKALA.

Riiastelijoitahan minä tässä odottelen.

MODIG

(peräytyy). Pankaa pois se, jos vielä laukee.

SIKALA.

Sotamieskö pyssyä pelkää?

MODIG.

Sotamieshän juuri tietää, että se laukee.

SIKALA.

Mistä kaukaa tämä vieras on, joka näin kesällä kruunun takissa kulkee?

MODIG.

Messukylästä minä olen ja tulin tänne katsomaan tyttöä.

SIKALA.

Mitä tyttöä? Ei kai sentään meidän, tarkoitan Sikalan piikaa?

MODIG.

Ei, ei sieltä päinkään. Sanoivat, että nuoret tulevat tänne Koljon sillalle sunnuntai-iltoina tanssiin. Minä odotan häntä täällä.

SIKALA.

Onko se se Regina sieltä Natukalta?

MODIG.

Mitä tuota rakkauttaan salaisi, sehän se on.

SIKALA.

Antakaahan tänne kätenne. (*Tarttuu Modigin käteen, nostaa käsivarren ylös.*) Painakaahan nyt, saatteko alas.

MODIG.

Mitä varten?

SIKALA.

Painakaa, kun minä sanon. (*Miehet koettavat painaa toistensa käsivartta alas. Kamppailu, jossa kumpikaan ei voita.*) Ei siitä tule mitään. Ette te kelpaa.

MODIG.

Mutta eihän sitä rakkaudessa käsivoimia tarvita.

SIKALA.

En minä sitä tarkoitakaan. Muuten vain täytyi koettaa. Te olette jo liian vanha.

KALLE BROCKMAN

(hyvin komea ja kookas, yli kahdenkymmenenvuotias nuori mies, puettuna siniseen verkkapukuun ja mustaan huopahattuun tulee vasemmalta. Koko olemuksessaan on jotain herraskaista). Päivää, Sikan isäntä!

SIKALA.

Jumala antakoon! Minne se siltavoudin nuori herra nyt on matkalla?

KALLE.

En pitemmälle kuin juuri tähän paikkaan.

SIKALA.

No niin on kuin minua olisi tultu katsomaan.

KALLE.

Voihan sitä isäntääkin katsella sen aikaa, kun muuta odottaa.

SIKALA.

Kuinka se isä siltavouti jaksaa?

KALLE.

Hyvinhän isä jaksaa. Leini vaivaa toisinaan, vaikka ei kai siitä surua ole näin kesäkuumalla.

SIKALA.

Pani kai poikansa tarkastamaan siltaa, kun juuri näin sillalle lähetti?

KALLE.

En minä siltoja tarkasta. Tulin katsomaan, miten täällä nuoret hauskaa pitävät.

SIKALA.

No, on sitten Säynäjärven puolella jo kaikki tytöt varattu, kun tänne syrjäkulmalle asti täytyy tulla.

KALLE.

Katsoo, missä koreimmat ovat.

SIKALA.

Ettei vain se Natukalla oleva Regina olisi niinkuin mielessä.

KALLE.

Kaunis tyttö.

SIKALA.

Mutta kihloissa.

KALLE.

Eipä ole vielä kuulutuksia ottanut. Onko kihlojakaan vielä ottanut vastaan. Ei ainakaan näy mitään huivia päässä, joka olisi kaupungista tuotu.

SIKALA.

Onko nuori herra koskaan kantanut rukiita selässään?

KALLE.

Onhan tuota koetettu. Mitä se tähän kuuluu?

SIKALA.

Kai on koko tynnyri mennyt yhdellä kantamuk-
sella.

KALLE.

Menee siinä muutama kappa päällekin.

SIKALA

(iloissaan). Se on kovin komea se Regina, kovin komea, sitä kannattaa vahdata. Sulhanen sillä kyllä on jo . . .

KALLE.

Juha on sellainen heikko kräpä, ettei siitä väliä. Puhaltaa, niin menee kumoon.

SIKALA.

Ja tässä on toinen, tämä sotilas, joka on tullut Messykylästä myös samoille asioille. *(Kalle katsoo pitkään Modigiin.)*

MODIG

(väistyen). Minä olen vasta tarkastamassa. Ei ole vielä mitään päätetty.

KALLE.

Minä en juuri tahtoisikruunun luita pahoin pidellä, mutta jos meidän kahden välillä tulee yhteenotto, niin tilatkaa ensin hevonen, jolla viette haaskanne Messukylään.

MODIG.

Te häpäisette kruunua!

KALLE.

Ei kruunu ole teidän häpeänne, mutta te olette kruunun häpeä!

SIKALA

(*asettuen väliin*). Soh, soh, pojat, ei tappelua tytön tähden. Ei, teillä, nuori herra, vaaraa ole tästä sotamiehestä, mutta toisin on Heikkilän Martin laita. Hän on juuri nyt kotonaan, jossa on vallesmanni, ja siellä keskustellaan siitä, että hän saisi talon. Ja kun on talo, ja Heikkilä on hyvä talo ja Martti on ainoa poika eikä siis tule koskaan mikään perinnönjako kysymykseen, niin . . .

KALLE.

Missä se mies on, minä annan sille selkään!

SIKALA

(*viittaa oikealle*). Se on tuo nuori mies, joka tulee juuri tuolta.

MARTTI

(*tulee kovalla kyydillä; näkee Modigin*). Vai olette te vielä täällä? Korjatkaa luunne mitä pikimmin.

MODIG.

Tämä Orivesi on todella merkillinen pitäjä. Jokainen täällä ajaa minua pois! Olen minä ennen nähnyt paremmin kunnioitettavan kruunun sotilasta ja Porin rykmentin uljasta miestä.

MARTTI.

Mutta ei sellaista, joka etsii vaimoa itselleen, vaikka toinen vaimonsa vielä elää.

MODIG.

Hän on niin heikko jo, ettei sen elämästä ole mitään taikaa.

SIKALA.

Mitä ihmettä tämä on? Onko tuolla sotamiehellä jo vaimo?

MODIG.

Se on sillä viisiä, että minun vaimoni on nilkku ja raihmainen ja kaikin puolin muutenkin kulunut. Ja kun se kumminkin vähän ajan päästä nuutuu ja sammuu, niin olen katsonut eteeni ja hakenut uutta.

SIKALA.

Olen minä kolme kertaa ollut naimisissa, mutta en minä koskaan ennen vaimon kuolemaa ole uutta hakenut. Niinhän se on kuin vanki, joka jo tyrmässä tekee tepposia, ettei tarvitse ollenkaan pois lähteä.

MARTTI.

Ja mitä tämä siltavoudin poika täältä hakee? Isäsihän sillat tarkastaa etkä sinä.

KALLE.

Mutta vaimoni tarkastan minä.

MARTTI.

Ei sitä säynäjärveläisten tarvitse Pitkäjärveltä tulla vaimoja hakemaan. Kyllä mekin oman kylän tytöt naimme.

KALLE.

Emme me olekaan niin huonoja, että oman kylän tyttöihin tyydymme, vaan ulkoa sen morsiamen olla pitää.

SIKALA

(viattomasti). Tämä nuori herra on mielistynyt siihen Reginaan.

MARTTI.

No, jo sitä hävyttömyys menee yli äyräittänsä! Varo, etten peittoa sinua pahanpäiväiseksi.

KALLE.

Mitä siihen tulee, niin uskallanpa sitä hiukkasen epäillä. Meidän puolella tapellaan jokainen vapaa iltä. Te täällä syrjäkylässä elätte torkkuvaa elämää. Isäni on jo kuusi kertaa saanut minun puolestani maksaa kipurahojakin, niin henkihieverissä on toinen ollut minun käsissäni.

MARTTI.

Koetetaanhan. Tahdon minäkin kerran maksaa kipurahoja.

SIKALA.

Pojat, pojat, älkää tapelko, älkää tapelko. Muistakaa, että nyt on sapatti. Ennen kello kuutta jos tappelette, niin tulee siitä suuret sakot.

KALLE.

En minä sakkoja pelkää silloin, kun sisuni kiehuu ja sormeni syhyvät ja päälle tekee mieli mennä.

MARTTI.

Onko sinulla kello?

KALLE.

Ei ole.

MARTTI

(*Modigille*). Onko siellä kelloa?

MODIG.

Ei ole.

MARTTI.

Mistä me sen ajan tiedämme?

SIKALA

(*viittaa virralle päin*). Katsokaa tuon suuren kolutun puun latvaa. Kun sen varjo osuu vastaisella rannalla olevan suuren kiven keskelle, niin silloin on kello kuusi. Niin on täällä tiedetty aina siitä asti kuin paavin oppi oli maassa ja sen mukaan päätettiin, milloin iltarukous oli luettava.

MARTTI.

Se puuttuu vielä monta korttelia.

SIKALA.

Mutta kyllä se siirtyy pian. Odottakaa siihen asti.

MARTTI.

Vai tällaiset nallikat sitä tyttöjä käyvät katso-
massa. Kun et riipu vielä mammasi hameen lie-
peessä.

KALLE.

Ei niitä meidän puolella poikia olekaan äitinsä
liepeissä kiinni. Ei mahdu.

MARTTI.

Hä? Eikö mahdu?

KALLE.

Ei, kun niitä likkoja on niin vietävän paljon.
Likkalapsia ihan kuhisee raitilla, on niin, että päälle
on trampata.

MARTTI.

Hohoo, on sitä täälläkin lapsia osattu maail-
maan saattaa. Ja poikia onkin ja riskiä poikia
rivittäin.

KALLE

Tiedäthän sinä, että huono se lehmäkin on, joka
saa paljon mullikoita, lehmävasikoita sitä hyvillä
lehmillä on.

MARTTI.

No, luulitkin jo hyvän väitteen löytävästi, sen-
kin Säynjärven ihmeellinen kakaroiden poikkeus.

KALLE.

Minä en olekaan mikään kakara, vaan aviovuoteessa minä olen syntynyt. Ja sisariakin minulla on. Mutta sinä olet ihan yksinäsi, niinkuin tässä isäntä sanoi.

MARTTI.

Mutta lapsia meillä on ollut oikein kōsolta silti, on vain haudattu, jotta ei liikoja tulisi taloon.

KALLE.

Napukka, nappula, tarapaappa!

MARTTI.

Hauku mitä haukut! Odotahan kun kello on kuusi, niin silloin tiedät, miten tämä nappula hyp-pää ja lyö.

SIKALA.

Saako yksinkertainen isäntämies kysyä, minkä vuoksi sitä täytyy tyttöjä muualta hakea, kun omissa nurkissa niitä on niin paljon?

KALLE.

Johan sanoin, että kaukaa morsian on tuotava, ei kukaan läheltä sitä ota, ei muuta kuin köyhät, joilla ei ole hevosta, jolla morsiamen toisivat. Mutta kun minä otan meidän mustan oriin tallista ja panen sen valjaisiin, niin silloin kelpaa rattailta keikkua. Meillä on rattaatkin, onko teillä?

MARTTI.

Pidä suusi kiinni!

SIKALA.

Kyllä minun täytyy oikeuden nimessä todistaa, että ei Heikkilässä rattaita ole. Tietkin on tänne-päin niin huonot, että mitä niillä rattailta tekee.

KALLE.

Ja sellainen vätys, jolla ei ole edes rattaita, jolla morsiamen kotiaan toisi, vielä aikoo mennä naimisiin.

MARTTI.

Tuo sitä morsiamen paatissakin, jos tarvitaan. Ja on meillä reki ja kaunis ryijy siihen onkin.

KALLE.

On meilläkin kaksi rekeä ja oikein sudennahkavällyt. Kelpaa niiden alla morsiantaan vyötäröistä kiinni ottaa.

MARTTI.

Me emme olekaan niin viluisia, että tarvitsemme vällyjä. Me tulemme lämpöisiksi jo heti morsiamen vieressä.

KALLE.

Luuletko sinä, kukon poika, että me sitten kylmiä olemme?

SIKALA

(hilliten heitä). So, so, älkää nyt lämmitkö liikoja! *(Modigille.)* Sopisi sitä esivallan palvelijan auttaa, ettei tapahdu mitään sapattirauhan rikkomista.

MODIG.

Minä en mene tappeluun muuta kuin esivallan komennuksesta. Ja täällä ei ole minulla mitään esivaltaa.

SIKALA

(antaa hänelle pyssyn). Pitäkää sitten pyssyä edes. Se sopii teille.

MODIG.

Ase onkin minulle rakkaampi kuin nainen! Pyssy on sotamiehen morsian!

SIKALA.

Mutta älkää sitä morsiantanne hypistelkö, jotta se ei paukahda.

(Antti Covéen tulee Juhun seurassa oikealta.)

ANTTI.

No, mikä täällä on nuorilla miehillä, kun niin punoittavat ja kädet ovat nyrkissä?

KALLE.

Heikkilän Martti ja minä täällä vain keskustelemme.

SIKALA.

Pojat hiukan rakentavat riitaa, mutta ei vielä ole muuten lyöty kuin sanoilla.

ANTTI.

Ja mistä täällä on riita rakennettu?

SIKALA.

Onhan vain tyttö mielessä. Mistä miehet muuten riitelisivät, niin vanhat kuin nuoretkin. Tämän Juhun Reginahan näillä on parakraavina. Taitavat pojat väitellä siitä, kumman mielestä hän on kauniimpi.

ANTTI.

Olen tytön nähnyt ja kannattaakin siitä väitellä. Komea on, kovin komea on. (*Juhalle.*) Kaikki käy hyvin. Älä anna riidan sammua. Brockmanin Kalle on hyvä tappelemaan. Minä olen usein isänsä puolesta saanut asioita sovitella. Katso sinä vain sivulta ja ole kuin muina miehinä.

KALLE.

Onko vallesmannilla kello?

ANTTI.

Onhan se minulla?

KALLE.

Mitä se aika nyt näyttää?

ANTTI

(*katsoen kelloaan*). Kohta on kuusi. Ei puutu muuta kuin sen verran, että ihminen synnintunnustuksen ennättää lukea sitä ennen.

KALLE

(*nostaa lakkiaan*). Kiitoksia.

ANTTI

(*Sikalalle*). Minulla olisi isännällekin asiaa. Kai isäntä joutuu kanssani kotiaan tulemaan, jotta saamme rauhassa puhua kaikki selväksi.

SIKALA.

Eihän minulla enää täällä ole mitään! Kyllä täällä jo tullaan toimeen minuttakin. *(Ottaa pyssynsä Modigilta ja menee Antin seurassa.)*

KALLE.

Minä vaivainen syntinen ihminen . . . *(Martille.)*
Odotahan!

MARTTI.

Joka synnissä sinnyt ja syntynyt olen . . .
(Kallelle.) Kunhan minä pääsen loppuun! Minä olenkin lukusijoilla saanut kolme ristiä synnintunnustuksesta.

KALLE.

Älä häiritse, vaan lue!

(Pojat lukevat mutisten synnintunnustusta.)

REGINA

(tulee oikealta). Mikä hiljaisuus täällä on?

JUHA.

Nuo nuoret miehet lukevat vain synnintunnustusta.

REGINA.

Mitkä lukusijat täällä nyt on?

MARIA

(tulee vasemmalta). Mikä noita kahta vaivaa?

MODIG.

Parasta on sinun, nuoren naisen mennä vähän loitommalle, silta on heikko.

MARIA.

Mitä täällä tapahtuu?

MODIG.

Parasta on mennä eikä odottaa.

KALLE

(heiluttaen käsiään). No, joko olet päässyt loppuun?

MARTTI.

Sinä hyppäsit varmasti. Odota vähän aikaa!
(Nielaisee viimeiset lauseet kovalla kiireellä.) Tule nyt, jos tohdit!

KALLE.

Ei tämä poika pelkää pieniä pirujakaan!

*(Miehet iskevät yhteen. Maria ja Regina par-
kaisevat. Maria tarttuu Kalleen ja Regina Marttiin
vetääkseen heitä erilleen.)*

MARIA

(Modigille). Auttakaa, herran nimessä, näitä hul-
luja erilleen!

MODIG.

En minä koskaan sekaannu sivullisten riitoihin.

REGINA.

Juha, Juha, he tappavat toisensa! Tule auttamaan!

JUHA.

Tapelkoot, jos heitä haluttaa!

(Miehet on saatu erilleen.)

KALLE.

Älä roiku minun kaulassani silloin, kun minä tapella tahdon. *(Lykkää Marian syrjään.)*

MARTTI

(Reginalle). Ellet päästä, niin ravistan sinut tuonne virtaan! *(Irroittautuu hänestä.)*

KALLE.

En minä monesti olekaan näin mielelläni tapellut. Tulehan oikein kunnialla painiin, jos tohdit.

MARTTI.

Älä siinä suuta soita, leveämmäksi se siitä tulee. Pidä se hiukan suipommalla, oikein pusumuntulla.

KALLE.

Kyllä minä sinun munttusi niin kläämin, ettei sillä kuukauteen suuta anneta, sen saat nähdä.

(Iskevät uudelleen yhteen. Modig pidättää Mariaa ja Juha Reginaa, jotka yrittävät jälleen mennä joukkoon.)

MARIA.

Martti, Martti, pidä paremmin puoliasi!

REGINA.

Martti, Martti, älä hellitä!

MARIA.

Älä sinä kihlattu morsian toisia nuoria miehiä turvaa, ole oman sulhasesi kanssa!

REGINA.

Mitä sinä vieraskyläläinen tämän kylän tappe-
luihin sekaannut.

MARIA.

Minä rakennan rauhaa. Minä en tahdo, että he tappelevat!

REGINA

(on kiskaissut itsensä irti ja ryntää Mariaa kohden).
Sinä olet tullut tänne kalastelemaan tämän kylän poikia, et muuta. Mutta annahan, kun minä hiukan pöyhin sinun keltaista tukkaasi! *(Käy häneen käsiksi, kun samassa Kalle ja Martti irtaantuvat ja ensin katsovat suut silmät auki tyttöjen yhteenottoa. Sitten he yhteisvoimin irroittavat heidät.)*

KALLE.

Pois tytöt tappelemasta!

MARIA

(itkien). Minä haastan sinut käräjiin tästä päällehyökkäyksestä.

REGINA.

Haasta mitä haastat! En minä kärkeä pelkää!

JUHA

(*vie Reginan syrjään*). Ole nyt siivolla! Ei tämä sovi, että naisväki tappelee julkisella paikalla.

MARTTI.

Pitäkää likat syrjässä, etteivät he meitä häiritse!

MODIG

(*pidellen Mariaa*). Ei tämä ainakaan enää täältä karkaa!

KALLE.

Tule nyt uudella voimalla ja väellä, jos sinulla sitä vielä on.

MARTTI.

Ei täältä voima loppu ennenkuin haudassa!

(*Kalle ja Martti iskevät jälleen yhteen.*)

REGINA.

Martti, Martti, housusi repee!

MARTTI.

Revetköön, kyllä nahka kestää!

KALLE.

Ei se sinunkaan nahkasi parkittu ole. Kyllä minä sen vielä halkaisen useammasta kohdasta!

MARTTI.

Suuta sinulla on, mutta täällä on voimia, sillä täällä on paljon ruiskakkoa syöty.

KALLE.

Nariset vielä, sen saat nähdä!

MARTTI

(*lykkää äkkiä Kallen luotaan*). Älä kamppaa! Sinä, jeeveli, kamppaat!

KALLE.

En kamppaa, itse sinä meinasit, mutta et onnistunut.

MARTTI.

Minä en kamppaa koskaan!

KALLE.

Kamppasitpa, yritit kampata, mutta minä olin kuin havutukki, joka ei siitä välitä. (*Seisovat kumarrassa eteenpäin, tujottaen toisiinsa.*)

MARTTI.

Sinä Säynäjärven kiiskenpoika!

KALLE.

Sinä Pitkäjärven rakki!

MARTTI.

Minä litistän sinut!

KALLE.

Ja minä tramppaan sinut ihan liiskaksi!

MARTTI.

Älä siinä suuta soita, vaan tappele, kun otollinen hetki on.

KALLE.

Varo nyt rintaluitasi, jos sinulla, mato, niitä on.
(*Iskevät jälleen yhteen. Kiivas paini, jota naiset kirkuen ja ponnistellen kiinnipitäjään vastaan katselevat.*)

HENNA

(*tulee vasemmalta. Hän on keski-ikäinen nainen, jolla on nyytti kainalossa ja kengät olallaan. Yllään hänellä on ainoastaan paita, jonka yläosa on paltti-naa ja alaosa pikkkoa. Pudottaa säikähtyneenä kenkäsä ja nyyttinsä maahan*). Herra hyvästi varjeloon, tappelevatko nuo miehet?

MODIG.

Se heillä on tarkoitus.

HENNA.

Miksi ei kukaan estä heitä?

MODIG.

Minun täytyy pidellä kiinni tätä likkaa ja Juhan tuolla tuota toista.

HENNA.

Onko tämä kristillistä menoa pyhäpäivänä! Erilleen, miehet, erilleen! (*Ryntää heidän välinsä, aikoo käsillään irroittaa heidät, mutta miehet tyrkkäävät häntä ja hän putoaa istualleen heidän välinsä.*) Älkää, siunatut miehet, trampatko!

KALLE.

(potkaisee häntä). Pois tieltä, akka!

HENNA.

Ei saa potkia, en minä mikään koira ole!

MARTTI.

Älä sekaannu meidän asioihimme!

MARIA.

Nouskaa ylös ja taivaan nimessä erottakaa heidät!

REGINA.

Tarttukaa kurkkuun ja vetäkää molemmat kumoon!

KALLE.

Jos yrität, senkin ämmä, niin sinisenä olet vähän ajan päästä!

HENNA

(nousee maasta ja siirtyy sille puolelle, missä Regina ja Juha ovat). En minä henkeäni vaaraan pane!

REGINA.

Auttakaa, auttakaa, ennenkuin tässä murha tapahtuu!

HENNA.

Seiväs, seivät, mistä minä saan seipään! *(Katselee ympärilleen.)*

KALLE

(Martille). Sinä et uskalla oikein tarttua kiinni. Sinä kiemurtelet kuin mato onnessa.

MARTTI.

Itse sinä väistät, kun tunnet olevasi heikompi!

KALLE.

Sitä ei ole minulle vielä kukaan tätä ennen tohtinut sanoa. Herra jestas sentään, ihan pimenee silmissäni ja minä tahtoisin saada jotain, jolla sinua löisin!

(Martti hyökkää äkkiä hänen kimppuunsa. Molemmat kaatuvat maahan ja painivat sünä.)

HENNA

(on löytänyt seipään ja ryntää heidän luokseen. Lyö Kallea, joka on päällimmäisenä). Tuossa on sinulle, sinä tappelupukari! *(Kalle hellittää hiukan, jolloin Martti pääsee hänen päälleen.)* Ja tuossa on sinullekin, sinä riivattu!

(Miehet nousevat ja tarttuvat Hennaan.)

KALLE

Anna pois se seiväs!

HENNA.

En anna!

KALLE.

Anna heti paikalla!

MARTTI.

Mitä sinä meitä kolhit! *(Tarttuu hänen kurkkuunsa.)*

HENNA.

Älä vie vaivaisen henkeä, kallis se minullekin on!

KALLE.

(vääntää seipään Hennan käsistä). Ei saa akat sekaantua silloin kun miehet tappelevat. *(Heittää seipään virtaan.)* Kiitä onneasi, että olet nainen, sillä muuten pitäisin pientä pesäjakoja sinun ruumiinosissasi!

MARTTI

(lykkää Hennan sille puolelle, missä Maria ja Modig ovat). Mene nyt, ennenkuin sinun pahemmin käy!

(Molemmat miehet sylkäävät kouruunsa ja hyökkäävät taas toistensa kimppuun.)

HENNA

(veisaten). Äl' pelkää lauma piskuinen!

MARIA.

Tehkää mitä tahansa, jotta he eivät aivan raatele toisiaan!

HENNA.

Nainen on luotu sitä varten, jotta hän rauhaa rakentaisi maailmaan! Ja herra on heikkojen tuki ja turva!

(Menee miesten luo ja äkkinäisellä liikkeellä kumartuu alas, tarttuu molempien koipiin.)

KALLE

Päästä irti, senkin epeli!

MARTTI.

Älä minun kinttujani kisko!

HENNA.

Herra on heikoissa väkevä, sanoo sana!

(Kalle ja Martti horjahtavat. He eivät päästä toisiaan irti, vaan ovat yhä kamppailussa. He kallistuvat sillan kaidepuuta vastaan.)

MARIA.

Herranen aika, he putoavat virtaan!

REGINA

(kiskaisee itsensä äkillisellä liikkeellä irti). Älkää pudotko! (Ryntää miehiä auttamaan.)

(Samassa kuuluu rysähdys, kun kaidepuu menee poikki ja molemmat miehet putoavat virtaan.)

MARIA

(vaipuu hervottomana maahan). Sinne ne menivät!

REGINA.

Pian auttamaan, he hukkuvat!

(Regina ja Juha ryntäävät oikealle, Modig vasemmalle. Henna on jäänyt istumaan keskelle siltaa, Maria nousee vähitellen.)

HENNA.

Hallelujaa, hallelujaa, sanon minä!

MARIA

(*heikolla äänellä*). Älkää siinä halleluijailko, vaan katsokaa, miten heidän on käynyt. (*Nousee vaivaloisesti.*) Tuolla ne uivat virrassa!

HENNA.

Kyllä kylmä kylpy heidän tappeluintonsa lopettaa!

MARIA.

Nyt he alkavat jo nousta maihin. Hyvänen aika, miten märkiä he ovat molemmat.

HENNA.

Totta kai se märkä on, joka veteen putoo.

MARIA.

Mutta kuka te olette?

HENNA.

Minä olen Läpikäytävän Henna Längelmäeltä.

MARIA.

Mutta mitä te täällä teette?

HENNA.

Minä olin matkalla Eräjärvelle ja poikkesin tänne yösjaa jostain saamaan.

MARIA.

Tulkaa Sikalaan, niin saatte siellä olla yötä. Te olette tämän kamalan tappelun lopettanut.

HENNA.

Minulla on mies, joka aina silloin tällöin tahtoo tapella. Minä olen monta kertaa ennen saanut tar-rata hänen kinttuunsa ja minä tiedän, että se aina auttaa.

MARIA.

Mutta jos nuo miehet ryhtyvät uudelleen tap-peluun.

HENNA.

Tapellaan sitä Längelmäelläkin ja sen minä olen havainnut, että jos nainen saa miesten tappelun ehkäistyksi, niin eivät he ainakaan sinä päivänä uudelleen yritä. Sellainen se miehen luonto on. Oliko näistä jompikumpi sinun rakkaasi, koska niin levoton olit?

MARIA.

Rakastanhan minä sitä toista!

HENNA.

Komeita olivat molemmat, voisi rakastaa vaikka molempia.

MARIA.

Martti se minun ajatuksissani on, se harmaa-pukuinen!

HENNA.

Ja mitä se toinen hänen kanssaan tappeli? Tyk-kää kai sekin sinusta,

MARIA.

Ei hän minusta välitä, enkä minä hänestä, mutta molemmat ovat hullaantuneet siihen toiseen naiseen, joka sillalla oli.

HENNA.

Ja onko tämä nainen . . . mikä hänen nimensä oli?

MARIA.

Regina se on.

HENNA

Ja onko tuo Regina jommankumman niinkuin luvattu siippa.

MARIA.

Ei, hän on sen nuoren miehen luvattu, joka häntä kiinnipiteli.

HENNA.

No, taivaan tapernaakkeli, on sekin asia sekava! Ihme ja kummakos, että tässä tapeltiin.

MARIA

(*alkaa itkeä*). Ja kun minä näin, miten hän tuon siltavoudin Kallen kanssa tappeli Reginan vuoksi, niin huomasin minä, etten minä koskaan häntä saa.

HENNA

(*nousee viimein*). Kylläpä ovat jäsenet kankeat, mutta järki ei minulla ole kangistunut. Luota sinä minuun, kyllä minä sellaisen asian järjestän. (*Hiljaa.*) Minulla on monet tait tiedossa. Niitähän varten minut on Eräjärvelle tilattu, kun siellä Juoppolan Kirsti ei tahdo saada sitä, jota omakseen haluaa. Mies on, katsohan, lapsukainen, hyvin itsepäinen olento, sitä täytyy kaikilla konsteilla osata ohjata.

MARIA.

Voi, voi, jos te minullekin sellaisen keinon ansaisitte, niin kyllä minä sen muistaisin.

HENNA.

Sinä puhuit äsken Sikalasta. Oletko sinä sen talon tytär?

MARIA.

En, minä olen Sahrajärven Yrjölästä.

HENNA.

Vai vallan Yrjölästä. Tunnenhan minä talon, hyvä talo, kaunis talo ja suuri vilja-aitta onkin siellä. Hulipaalla vain on suurempi.

MARIA.

Minä annan mitä ikänensä pyydätte, jos te saatte Martin mielen kääntymään minuun.

HENNA.

Minä olen niin monen miehen mieltä kääntänyt ennenkin. Totta kai sinä olet kuullut puhuttavan Läpikäytävän Hennasta?

MARIA.

En ole, jos totta puhun.

HENNA.

Olet niin nuori vielä. Hänestä puhutaan silloin, kun todellinen hätä tulee. *(Katsoo virralle päin.)* Tuolla ne nyt menevät?

MARIA

(katselee myös virralle). Jumalan kiitos, Juha vei Reginan mennessään.

HENNA.

Ei tarvinnut viedä. Ei kukaan tyttö katsele märkää miestä, jonka housut ovat revenneet. Tuolla se sinipukuinen menee sen sotamiehen matkassa.

MARIA.

Eri puolille menevät. Kun tässä seisomme, niin estämme heitä yhteen iskemästä.

HENNA

(nauraen leveästi). Eivät ne iske ainakaan tänään. Johan minä sanoin, että mies, jonka nainen on voitannut, on luontonsa menettänyt. Ja sen minä tiedän, että kaksi märkää miestä ei koskaan tappele keskenään. Niinkuin ei mären koiratkaan. Missä minun nyyttini on? Olipa onni, ettei se virtaan pudonnut, sillä enhän minä Juoppolaan olisi kehdannut mennä paitasillani. *(Nostaa nyyttinsä maasta.)*

MARIA.

Lähdetään Sikalaan!

(Lähtevät oikealle.)

Väliverho.

KOLMAS NÄYTÖS.

Heikkilän tupa. Avara, hyvin siisti tupa. Oikealla ovi eteiseen. Taustalla ja vasemmalla ikkuna. Vasemmalla suuri pöytä ja sen edessä rahi. Oikealla nurkassa avoin liesi. Oikella oven luona käsikivet. Lieden vieressä havutukki ja kirves.

MIKKO

(istuen vasemmalla pöydän ääressä tupakoiden. Hän on lähes viidenkymmenvuotias, hiljainen mies). Kuulehan, Liisa, mikä sitä meidän Marttia tänä aamuna vaivasi?

LIISA

(joka askarteleo lieden luona). Kukapa niistä nuoren miehen mielialoista niin tarkalleen tietää.

MIKKO.

Olikohan poika jo tullut vakavaksi, kun eilen vallesmannin kanssa puhelimme siitä, että talo hänelle tulee?

LIISA.

Kun kerran on ainoa poika, niin tiesihän tuo tämän.

MIKKO.

Vai arvelet sinä, ettei se häntä vakavaksi tehnyt. Hän läksi eilen täältä pois jo ennen vallesmannia. Minne lienee hänellä sellainen kiire ollut? Taisi mennä Koljon sillalle pyhäiltää viettämään. Siellähän mekin nuorina olimme, siellä se nuoriso nytkin on ja ajastajasta ajastaikaan siellä pyhäisin ollaan.

LIISA.

En tiedä, minne läksi. Tuli illallakin kotia niin hiljaa, etten tiennyt, milloin tuli. Kun kävin aitassa, kuulin kahkinaa luhdista. Siellä hän jo oli. Ei hän kauaa viipynyt, jos jossain viipyi. Jo olisi aika pojan ajatella vaimoa itselleen.

MIKKO.

Sitähän minäkin olen arvellut. Ellei aikanaan mene, niin ei mene koskaan. Olisikohan tuolla jo joku katsottuna?

LIISA.

Kai sellainen kuin Martti katsoo montaakin, mutta tuskin on jo päättynyt.

MIKKO.

Olisikohan hän iskenyt silmänsä siihen Yrjölän Mariaan?

LIISA.

Ei kai hän, mutta Maria taitaa olla niinkuin pistoksissa.

MIKKO.

Sitä minäkin olen ollut huomaavinani. Onhan se nuoren tytön rakkaus kuin saunan lämpiämistä. Näkyyhän aina sauhu, kyllä se jostain ilmaan pääsee, ellei ovesta niin muualta. Marian kiuas onkin jo jokseenkin tulinen, kun hän niin punastelee Martin nähdessään ja kun hän tavantakaa tekee asiaa tänne. Ei sitä koirakaan niin usein talossa käy, jossa sitä hyvästi ruokitaan, kuin Maria meillä.

LIISA

(hymyillen). Näkyikö se saunan lämpiäminen minustakin aikanaan?

MIKKO.

No, totta kai minä sen näin, että siellä oikein joululöyly oli.

LIISA.

Nyt sinä narraat.

MIKKO.

En minä narraa, en ollenkaan. Silmäsi loistivat kuin kaksi tähteä taivaalla, kun minä tulin lähelle. Minä aloin sitä epäillä ja eräänä pyhäiltana, kun nuoret taas olivat tuolla Koljon sillalla, pysyin rannalla pensaitten suojassa ja odotin, milloin sinä tulit. Katsohan, minä tahdoin päästä selville. Minä kyttäsin.

LIISA.

Ja mitä näit?

MIKKO.

Näinhän sen, että kun Liisa tuli sillalle ja siinä siveänä seisoivat toisten tyttöjen joukossa, niin olivat kasvot vakavat eikä hän pojille vastannut mitään, jos nämä häneltä kysyivät jotain, meni vain piiloon toisten selän taakse. Mutta sen minä huomasin, että Heikkilään päin hänen silmänsä tavan takaa vilkuilivat. No, jo oli kuin jänis, joka pistää päänsä pensaasta esille ja katselee seutua. Minä tulin varovasti pansaan takaa maalle, menin tielle ja sitten kävelin sillalle. Ja tiedätkö, mitä huomasin?

LIISA.

Kai huomasit, että siellä oli monta ihmistä ja Liisa niiden joukossa.

MIKKO.

Kyllähän minä aina olen osannut housut ja hameet erottaa. Mutta huomasin minä muutakin. Liisan silmät alkoivat loistaa eikä hän enää toisten tyttöjen takana pysynyt, vaan oli kuin langalla vedettynä minun lähelläni. Mikähän se häntä niin veti?

LIISA.

Mikähän tuo mahtoi olla?

MIKKO.

Ei kai Liisa sitä silloin tietänyt, mutta Mikko tiesi. Vaikka minä olenkin tällainen hiljainen mies, niin huomaan minäkin jotain.

LIISA

(on tullut hänen viereensä ja seisoo käsi hänen olallaan). Ja huomasin minäkin, että Mikko, joka aina oli niin kovin vaiti, rupesi puhelemaan, kun minä tulin lähelle. *(Sivelee hyljaa hänen tukkaansa.)* Voi, voi sitä tyhmää Mikkoa! Jäi silloin tytön ansaan.

MIKKO.

Ja hyvä oli jäädäkin.

MARTTI

(tulee eteisen ovesta). Nyt on isoniitty jo korjattu. Me menemme nyt Kaisan kanssa pikkuniitylle.

MIKKO

(nousee). Täytyy kai minun tulla joukkoon auttamaan. Jäin tänne istumaan. Tulee vanhaksi isännäksi ennen aikaansa.

MARTTI.

Kyllä te, isä, saatte kotona pysyä. Kaisa ja minä ja Heikki-renki siinä samalla, kyllä me sen asian siellä hoidamme.

(Lyhyt äänettömyys.)

LIISA.

Varhain sinä eilen tulitkin kotia, vaikka oli pyhäilta.

MARTTI

(hiukan hämillään). Mistä te, äiti, sen tiedätte?

LIISA.

Menin aittaan ja kuulin sinun liikkuvan luhdissa.

MARTTI.

Ei minua huvittanut sinne sillallekaan jäädä. Minä olin vakavissa ajatuksissa, ja se nuorten kevytmielinen rehkeminen ei tuntunut miltään.

MIKKO.

Sillä kertaa, niin kai. Olethan jaksanut rehkiä ennen siellä tanssimassa. Olet hyppinyt kuin hullu riihessä.

MARTTI.

Johan minä kahden vuoden päästä pyhänmiesten päivän aikaan tulen täysi-ikäiseksi. Lopetettavahan sellainen meno on aikanaan.

MIKKO.

Jos jokainen täysi-ikäisenä lakkaa tanssimasta, niin sittenhän me vanhat saamme minun iälläni kainalosauvoilla kulkea. Ei, ei, poikani, pitää pysyä norjana. Ja sen minä sanon, että vasta vähää ennen hautajaisiani minä aion olla tanssimatta purppuria.

LIISA.

Oliko siellä sillalla jotain erikoista eilen illalla?

MARTTI.

Mitä siellä olisi ollut, aivan tavallista menoa.

LIISA.

Kummallista, ettei se sinua enää miellytä.

MARTTI.

Minun täytyy nyt mennä, kun ne toiset odottavat. Tulin hakemaan kotoa heinäseipäitä. (*Menee.*)

MIKKO.

Poika on nolo kuin uitettu kissa. Jotain hänelle on tapahtunut.

LIISA.

Eipä hän vähällä miesmäisyyttään menetä.

MIKKO.

Rakkautta se ei ole, sillä huulet olivat kovin yhdessä. Jos rakastuu, niin hymyilee kuin järkipuoli.

SUSANNA

(*tulee kovalla touhulla eteisen ovesta*). Päivää, päivää! (*Kättelee.*) Tietysti jo olette kaiken kuulleet? Minä olin ihan säikähtynyt, kun se minulle kerrottiin.

LIISA.

Päivää, mitä nyt on tapahtunut, kun sinä sellaisella kiireellä tulet meille?

SUSANNA.

Ettekö te ole kuulleet? Semmoinen tappelu!

LIISA.

Ketkä ovat tapelleet?

SUSANNA.

Siltavoudin Kalle ja teidän Martti.

LIISA.

Meidän Marttiko?

SUSANNA.

Minun täytyy istua, juoksin niin, että olen ihan hengästynyt. (*Istuu penkille pöydän ääreen.*) Kyllä te elätte kuin kuurot, vaikka silta on ihan talonne alapuolella, ettekä kuule.

MIKKO.

Kuuluihan sieltä illalla vallesmannin mentyä jotain melua. Kuulithan sinäkin sen, Liisa, kun sanoit, että kai pojat tappelevat, kun tytöt noin kirkuvat, mutta minä sanoin, että kirkuvat ne tytöt muutenkin, kun poikia on lähellä.

SUSANNA.

Mitä se isäntä nyt puhuu. Hiljaa silloin ollaan ja supatellaan.

MIKKO.

Niinhän tehdään, mutta se tulee vasta sitten myöhemmin ajan mukana, ensin virskutaan, sitten kiljutaan, sitten ollaan tuppisuuna ja huokaillaan ja sitten supatellaan ja sitten mennään pappilaan.

SUSANNA

(*huokaa*). Niin, niin, sellainen aika on nyt minun edestäni mennyt. Leskenä saan istua, vaikka kaikki hampaat vielä on suussani. Kuka sitä minusta huoli, kun minulla oli ne kaksi kakaraa?

LIISA.

Mutta kerrohan nyt siitä tappelusta. Olitko itse siellä?

SUSANNA.

En ollut. Eihän minun sopinut mennä eilen, kun juuri olin istunut jalkapuussa samana päivänä. Pitää säilyttää säädyllisyys kaikessa. Mutta meidän Regina tuli ihan kauhuissaan Juhan kanssa kotia ja itki. Minä jo luulin, että heidän asiansa on mennyt sekaisin ja meinasin ruveta sitä selvittämään, kun Juha alkoi kertoa. Pojat olivat jo silloin yhteen menossa, kun Regina ja Juha tulivat. Pojat lukivat juuri synnintunnustusta.

MIKKO.

Silläkö he alkoivat tappelun ja käsirysyn?

SUSANNA.

Minä en tiedä, mitä se siihen kuului, mutta sitä he olivat lukeneet ja kovalla kiireellä olivatkin sen tehneet. Oli luistanut kuin lukusijoilla. Ja sitten he ryntäsivät yhteen. Toiset koettivat estää, mutta tytöt saivat siinä pienet kolaukset.

LIISA.

Ketkä tytöt?

SUSANNA.

Siellä oli se Mariakin ollut ja olikin rehkinyt kuin riivattu Martin puolesta. Niitä sai pitää kiinni, kun muuten olisivat olleet toistensa tukassa hekin.

Niin Juha sanoi ja hän on aina pysynyt totuudessa. Ja että hän puhui totta, sen huomasi siitä, että kun tultiin tähän kohtaan kertomuksessa, niin vinkaisi Regina. Taisi surra, ettei saanut hänkin tapella.

LIISA.

No kyllä on, kun työtökin tappelevat. Eiväthän ne sitä koskaan ole tehneet muuta kuin joskus poikien tähden.

SUSANNA.

Mutta sehän juuri tässä olikin kysymyksessä, juuri pojat.

MIKKO.

Minkä poikien tähden?

SUSANNA.

Sen teidän Martin tähden? Katsokaahan, kun minä ongin kaikki selväksi, niin pääsin tietoon, että Kalle oli katsellut Reginaa ja että Martti sen on tehnyt, se on päivän selvää, kun mies ihan uskoa roikkuu meidän nurkissa.

LIISA.

Mutta Reginanahan on aiottu Juhalle.

SUSANNA.

Niin on ajottu, mutta enhän minä sille mitään mahda, että hänellä on sellainen luonto, joka vetää poikia tykönsä. Kyllä minä sen ymmärrän. Niin minäkin olin ennen. Aijai, sitä menoa kuin oli

minunkin kotini nurkissa silloin, kun minä olin nuori. Nuorihan minä nytkin olen vielä, mutta silloin kun olin naimaton. Vielä enemmän minulla oli. Ja kun Tuomas vainaja minut sai omakseen, niin aidalla minä istuin ja katselin, kun pojat rehkiivät painissa. Ja herra jestas sentään, minkä näköinen se minunkin Tuomaani oli, kun hän siitä pääsi. Oli se ihana aika! Koko naama veressä ja minä itkin ja kuivasin, kuivasin ja itkin. Totta kai minun itkeä täytyi. Ja siitä se sitten tuli. Ja hyvä mies se Tuomas olikin, kun miehekseni pääsi. Kuoli vaan liian varhain.

MIKKO.

Millä tavalla se meidän Martti tappelusta selvisi? Ei hän tällä kulmalla vielä ole kertaakaan alakynteeseen jäänyt.

SUSANNA.

Ei täällä, mutta toista on, kun Brockmanin Kallen kanssa menee yhteen. En minä tiedä, kuka siinä voitolle olisi jäänyt, sillä molemmat mennä ploiskahitivat Koljon virtaan. Meillehän se Kalle tuli. Ja märkä se oli, herranen aika, miten märäksi ihminen tuleekaan, kun vaatteet päällä veteen joutuu! Minä niitä sitten kuivasin, niitä vaatteita nimittäin, uunin päällä. Äsken Kalle sitten läksi kotiaan kohdin, mutta kovin krympättynä. Reginan suhteen oli kaikki loppunut, sen minä huomasin. Kyllähän Regina häntä koetti lohdutella, mutta mies oli synkkä kuin murhaaja käräjillä.

LIISA.

Pelkää, että tämä juttu kerrotaan pitäjällä ja hänelle nauretaan. Sellainen sammuttaa pahimman-kin rakkauden miehessä.

SUSANNA.

Se on selvää, se. Kyllähän minä sen Reginan olisin sille Kallelle suonut.

MIKKO.

Mutta onhan Regina Juhan morsian.

SUSANNA.

Jos minä oikein totta puhun ja ajatukseni tuon julki, niin ei minulla mitään sitä vastaan olisi, että hän menisi jollekulle toiselle. Ottakaa hänet tänne Martin vaimoksi.

LIISA.

En minä häntä ottaisi.

SUSANNA.

Kyllä minä sen ymmärrän, voi, voi, miten hyvin minä sen ymmärrän. Onhan se Regina hyvä työihminen ja kauniskin hän on, mutta kun sillä on se hirmuinen roikka mukanaan. On isä, äiti ja kaksi sisarta ja kaikki nämä ovat ihan riivattuja komentamaan. Ei siinä auta muu kuin aina pitää halkoa lähellä, jos tahtoo emännyyden säilyttää. Kyllä minä tähän asti olen voitolla ollut heitä kaikkia vastaan, sillä eivät ne toki kehtaa vielä pahaa luon-

toaan täydellisesti näyttää. Mutta arvaahan sen, että kun häät ovat olleet, niin olen minä talossani kuin lude, joka saa etsiä rakoa, minne pääsisi piiloon.

MIKKO.

Miksi se Juha ei aja sitä roikkaa pois?

SUSANNA.

Meidän Juha! Se on niin hiljainen ihminen, etten sitä uskoisi omaksi pojakseni, ellen sitä varmasti tietäisi. Isänsä joikin toisinaan ja olikin humalassa hauska mies, lauloi ja hoilasi ja puheli mukavia. Mutta tämä ei ole maistanut viinan tippaakaan. Ja kun hänellä on joutoaikaa, niin istuu ja tutkii raamattua. Ilmankos se Regina saa toisinaan hänestä tarpeekseen. En minä usko, että hän halaakaan sitä morsiantaan muuta kuin kerran viikossa, vaikka tämä on samassa talossa. Ei sitä sentään nuori tyttö niin vähään tyydy. Sano suoraan, Liisa, tyytyisitkö sinä, jos olisit nuori?

LIISA.

En minä usko, että Mikko halasi minua ennen häitä ollenkaan. Enkä minä sitä kaivannutkaan. Ennättää sen sittenkin.

SUSANNA.

Ihmeiden ihme! Onko niitä sellaisia ihmisiä maailmassa! Mutta kun lukee sitä korkeaa veisua, niin silloin tietää yhtä ja toista.

MIKKO.

Minä luen aina profectoja!

SUSANNA.

Ne mekastavat aina niin kovasti. Kyllähän sitä sellaista on terveellistä lukea, mutta sittenkin . . . Te ette siis huoli siitä Reginasta. Mutta jos Martti haluaa hänet, niin huolitte kai sitten.

LIISA.

Ei Martti ole meille siitä mitään puhunut. Ja hän on sellainen poika, ettei hän sentään mitään tee vanhempiensa tahtoa kysymättä.

(Maria ja Henna tulevat.)

MARIA.

Päivää! Isäntä käski sanoa, että meillä olisi talkoo torstaina. Kai täältäkin tullaan?

LIISA.

Meillä on heinäkorjuu jo siksi loppunutkin, kyllä me tulemme kaikin. Kuinka siellä teillä näin kauan on kestänyt?

MARIA.

Meillä ei ole ollut väkeä kyliksi, ja ne niityt, jotka ovat siellä virran varrella, eivät ole vielä olleet niitettävissä.

MIKKO.

Kiire siinä jo onkin, jos tahtoo ennättää kaikki heinät korjuun, ennenkuin ruis pakkaa päälle.

SUSANNA.

No, Maria, sehän oli tavaton tappelu, joka siellä eilisiltana oli Koljon sillalla.

MARIA

(*hätkähtää*). Minä olen ihan onneton siitä! Että ne viitsiikin sillä tavalla!

SUSANNA.

Voi, voi, et sinä tunne vielä nuoria miehiä. Kyllä ne tapella jaksavat. Ei siinä auta sakot ja pappien saarnat. Veri se on, joka sellaista tekee.

HENNA

(*joka on istunut uunin luo sisään tultuaan*). Tiesi, miten siinä olisi käynyt, ellen minä olisi tullut apuun.

MARIA.

Niin, tämä Hennahan sen kaiken lopetti.

SUSANNA.

Mutta sehän on Henna. Minä tässä katselinkin, että tutun näköinen se on. (*Menee kättelemään.*) Kyllähän minä Läpikäytävän Hennan muistan siltä ajalta, kun isäni vielä asui Längelmäellä. Aijai, ettei se Henna vain tehnyt taikoja silloin, kun minä naimisiin menin.

HENNA.

Eihän sitä tarvittu, kun vallesmannin röökynä oli niin korea ja hemaiseva.

SUSANNA.

Niin, niin, kun muistelee niitäkin aikoja! Vai Henna se nyt tappelun lopetti?

HENNA.

Niinhän minä tein. Minä olen mieheni niin usein raahannut pois tappeluista, että kyllä minä kaikki konstit tunnen. Minä ryömin kuin kissa hiirtä vahdatessaan poikien jalkoihin ja tarrasin kinttuihin kiinni. Ei se mieskään yhdellä jalalla pystyssä pysy, ei ainakaan silloin, kun toisen kanssa tappelee. Ne menivät niin että roiskahti kaidepuun yli virtaan. Siellä ne sitten mulskivat aikansa ja nousivat rannalle. Mutta sellainen sisu niillä vielä oli sielläkin, etteivät edes samalle rannalle tahtoneet nousta, vaan toinen nousi toiselle ja toinen toiselle.

LIISA

(*mennen ovea kohden*). Minnekähän se Martti ne vaatteensa on jättänyt. Pitää mennä aittaan katsomaan, etteivät siellä sikisty aivan pahanpäiväisiksi. Ne pojat heittävät vaatteitaan sinne ja tänne yhteen kasaan. (*Menee.*)

MIKKO.

No, onko se Henna taas taikamatkoilla?

HENNA.

Ei minulla tähän pitäjään asiaa ole. Minä olin vain läpimatalla sinne Eräjärvelle. Siellä on sel-

lainen onneton likka, joka ei tahdo miestä saada, ei, vaikka mikä olisi. Ja ellen minä auta, niin Kyöpelin klasivuorta se kiiwetä saa.

MIKKO.

Henna onkin kai monen siltä matkalta pelastanut?

HENNA.

Onhan tuota tullut tehdyksi. Onhan lähimmäistä autettava siinä missä kukin voimainsa mukaan voi. Ja naiminen on pyhä ja vakava asia. Ei siihen vain jokainen toisten auttamatta pääse, kun ne miesriiviöt ovat tulleet sellaisiksi junttipäiksi, että eivät menisi pappilaan vaikka mikä olisi. Houkuteltava niitä on ja konstia on käytettävä.

SUSANNA.

Ei Henna nyt mene tästä pitäjästä pois, ennenkuin on meillä käynyt. Minäkin olen nyt leskenä.

HENNA.

Niin, minä olen sen kuullut, että röökynä on leski. Mitenkäs se isäfaari jaksaa? On kai vielä yhtä nuori ja kekkee kuin ennenkin?

SUSANNA.

Samanlainen hän on kuin ennenkin. Onko siellä Längelmäellä kuollut viime aikoina paljon ihmisiä?

HENNA.

Ainahan niillä on se tapana ollut. Milloin enemmän milloin vähemmän. Lapsia tietysti kuolee parhaasta päästä, mutta menee siinä keski-ikäisiäkin. Voi, kyllä se oli vahinko, ettei röökynä ollut leski silloin, kun se Västilän Laurilan Lauri isäntä leskeksi jäätyään haki itselleen uutta vaimoa. Siinä oli sitten touhua. Koko pitäjä sitä hakemista ja valikoimista seurasi. Lesken se sitten otti, kun ei ketään nuorta tyttöä saanut. Mutta olisi röökynän kelvannut mennä siihen taloon.

SUSANNA.

Onko hänellä poikia?

HENNA.

Onhan se Jaakko. Komea ja roteva poika. Pitkä, tavallista pitempi. Se on nyt juuri siinä iässä, että senkin pitäisi mennä naimisiin. On ainoa poika ja saa talon. Eihän sitä juuri kannata mennä muuta kuin sellaiseen taloon, jossa on yksi poika. Kyllähän niistä tytöistä sitten pääsee perunkirjoituksissa, vaikka eivät ne langot niitä hauskimpia ole, vaativat ja vaativat. Mutta pääseehän niistä. Mutta toista on pojat. Minä tiedän talon, en nyt viitsi nimeä sanoa, mutta siellä pojat niin riitelivät perinnöstä, että piti pöytäkin sahata kahtia, kun ei kukaan tahtonut toista puolta toiselle sovinnolla antaa.

SUSANNA.

Mutta se Jaakko? Vai on pitkä ja komea?

LIISA

(tulee sisään). Enkö minä sitä arvannut. Sinne se Martti oli pannut vaatteet märkinä nurkkaan yhteen käärröön. Olisi luullut, että näitä ei ole mestarilla koskaan teetetty, niin ovat rypyssä. *(Oikoo vaatteita ja asettaa ne kuivumaan takan päälle.)*

SUSANNA.

Tekisi niin mieli jäädä tuota Henna puhuttamaan, sillä on aina niin mukavia juttuja, mutta ne voivat siellä kotona tehdä mitä tahansa, ellei ole aina vieressä katsomassa. Hyvästi nyt. Henna tulee sitten varmasti meille. Tässähän se on ihan vieressä.

HENNA.

Kyllä minä tulen. Onhan sitä niinkuin sukua, kun on samassa pitäjässä syntynyt. On se aina lähempää kuin vieraasta pitäjästä olisi.

SUSANNA

(kättelee kaikkia). Hyvästi nyt. Ja Henna ei sitten unohda millään tavalla tulla meille. Minä annan vaikka ryydyn. *(Menee.)*

LIISA

(tarkastaen riippumaan asetettuja housuja). Ja millä tavalla se poika on housujaan pidellyt! Ihan rikki!

HENNA

(nauraen). Hähähähähä! Siinä rytäkässä ne repesivät. Minä näin sen!

LIISA.

Kyllä näistä paikkaamalla vielä tulee työhousut, mutta ei näitä enää pyhänä pidä. Missähän, Mikko, se pitäjän räätäli tähän aikaan on työssä? Pitäisi mestarille saada sana.

MARIA.

Mestari tuli juuri sinne Sikalaan tänä aamuna.

LIISA.

Voi todellakin sanoa, missä housut repee, siellä räätäli on paikalla kepee. Jos sinä, Mikko, menisit heti hänelle puhumaan. Kai tuo siinä muun työn välissä ennättäisi housut tehdä Martille. Minulla on aitassa vielä tätä samaa sarkaakin.

MIKKO.

Voihan tuota mennä, niin on sekin asia sitten hoidettu aikanaan. *(Ottaa lakkinsa ja menee.)*

HENNA.

Kyllä on tämä isäntä nöyrä ja kuuliainen. Ei niitä olekaan monessa paikassa sellaisia. Komentie-raavat akkaansa ihan aamusta iltaan.

LIISA.

Miehissä ja miehissä on kovin suuri ero.

HENNA.

Siinä emäntä sanoi ihan toden sanan. Kyllä se ero on niin suuri, ettei sitä uskoisikaan.

LIISA.

Ei kai sinulla, Maria, ole kovin kiirettä pois.

MARIA.

Ei ole. Tarvitaanko minua täällä?

LIISA.

Minun pitäisi käydä vähän niityllä juuri nyt. Pitää viedä sinne niille juotavaa. Minun pitäisi vähän puhua sinulle asioista.

MARIA.

Kyllä minä sen ajan tässä odotankin.

LIISA.

Pitää samalla vähän toruakin sitä Marttia, kun ei ole äidilleen mitään puhunut tuosta tappelusta. (*Menee.*)

HENNA.

Voi sinua, kultainen nypykkä, kyllä saat hyvän anopin ja apen, jos tähän taloon pääset. Minä olen jo nähnyt niin monta taloa ja niin monta perhettä, että ihan haistan heti tupaani tullessani, missä ollaan onnellisia. Minä myisin vaikka autuuteni, jotta hankkisin sinulle miniän paikan tällaisessa talossa.

MARIA

(*alakuloisena.*) Auttaako siinä enää mitään, kun se tappelukin oli eilen.

HENNA.

Auttaa ja auttaa varmasti, kun minä hommaan. Katsohan, kohtalon sormi pisti ihan siihen paikkaan, missä apu on.

MARIA.

Ja missä se on?

HENNA.

Tuolla uunin päällä.

MARIA.

Mikä siellä sitten on?

HENNA.

Ne housut. Jos saa nuori tyttö käsiinsä rakastamansa miehen housut, niin on taika, joka varmasti auttaa. Se tepsii mieheen ihan tiukasti.

MARIA

(*innostuen*). Ja mikä se taika on?

HENNA.

Sinun pitää ottaa nuo Martin housut ja sitten jauhaa niitä käsikivillä.

MARIA.

Herranen aika, pitääkö minun ne sitten jauhetuina syödä?

HENNA.

Ei, ei niitä syödä sentään tarvitse, mutta jauhaa ne pitää oikein pieniksi. Ja että kohtalon sormi

on tismalleen tämän asian päällä, se nähdään kaikesta. Ensin tuo pojan oma äiti housut ihan meidän nenämme eteen. Ja sitten on tuossa ihan lähellä käsikivet. (*Osoittaa oven pielessä olevia käsikiviä.*) Ja sitten käy kaikki kuin nakutettu. Isä menee pois, äiti menee pois, me jääme kahden, eikä talossa ole ketään muita kuin me kaksi. Ota pian housut sieltä alas!

MARIA

(*ottaa housut uunin päältä*). Voi, voi, kuinka minä pelkään!

HENNA.

Ei tarvitse pelätä ollenkaan.

MARIA.

Mutta mitähän Martti sanoo, jos saa tietää, että minä olen hänen housunsa jauhanut?

HENNA.

Mitä se sanoo, on mielissään sellaisesta. Kyllä se selviää siinä ilossa ihan itsestään. Pian housut myllyyn!

MARIA

(*menee housut kädessään myllyn luo*). Pitääkö minun panna nämä myllyyn niin, että ensin on puntit, vai että ensin on vyötärö!

HENNA.

Hullu likka, tietysti ensin puntit. Pystyssähän miehen täytyy olla, eikä päällään seisomassa.

MARIA

(koettaa saada housut käsikivien silmästä sisään).
Eivät nämä mene millään ihmeellä sisään. Tämä reikä on pieni ja housut ovat sarkaa.

HENNA.

Ota halko ja paina sillä! *(Tuo hänelle uunin luota halon.)* Paina tällä!

MARIA

(painaa). Eivät ne mene sittenkään!

HENNA.

No, se on nyt ihme ja kumma! *(Ilahtuen.)*
Mutta, katsohan, taas se kohtalon sormi näyttää, mitä meidän tulee tehdä. Tuolla uunin kupeella on tukki ja sen päässä kirves, ihan kuin meitä ja tätä asiaa varten siihen pantuna. En ole vielä koskaan taikaa tehnyt, jossa kaikki olisi ihan tarjolla edessä, on saanut etsiä ja hakea. Tuo housut tänne, niin minä autan!

(Menevät yhdessä tukin luo, joka on uunin pielessä tuvan puolella.)

MARIA.

Ihan minua peloittaa!

HENNA.

Älä löpise. Pian housut tänne!

MARIA.

Tässä ne ovat! (*Antaa Hennalle housut, joka panee ne tukille tarttuu kirveeseen ja alkaa lukea hakaten samalla housuja.*)

HENNA.

Iske kirves miehen mieltä,
Pirstoa pahan sisua,
Nöyräksi nujertumahan,
Lempeänä leimumahan.
Nosta haluja hänessä,
Tämän meidän piian päälle,
Ettei muita muistakahan
Eikä toisia tavota.

(*Puhuu.*) Tässä on nyt suppuu. Ota se ja ala jauhaa! (*Antaa Marialle hakkaamaansa kangasta. Maria ottaa ja menee myllyn luo ja alkaa jauhaa.*)

Niinkuin pöksyjä pitelen,
Niin mä sisuas sitelen,
Yhtehen yhistryköhön,
Kiinni kinnaroitukohon,
Ettei pääse päivinänsä,
Selviä sinä ikänä!

(*Puhuen.*) Tässä on lisää vaikka kuinka paljon. Jauha, jauha!

MARIA.

Tämä on niin nihkeää, ettei se kulje kivien välissä. Se vain vinkuu ja vitisee!

HENNA.

Anna vinkua, ei se mitään tee. Kyllä se suppu siellä pienenee! (*Maria ryhtyy taas jauhamaan. Henna jatkaa lukuaan.*)

Nouse lempi hettehistä,
Nouse minun nostaessa,
Pyörryttäös miehen päätä,
Souda suonissa suvena,
Että aivot on sekaisin,
Halut hulluina hänessä.

(*Puhuen.*) Tuleeko siitä mitään?

MARIA.

Kyllä se jo alkaa luistaa.

HENNA.

Tule ottamaan lisää. Täällä on sinulle! (*Maria käy ottamassa lisää riepuja. Henna jatkaa kirveellä hakkuamista ja lukee.*)

Ei sitten sinä ikänä,
Ellei tänän kesänä,
Lempi leiki lehtoloissa,
Kukertele kuusen alla.
Jos et nouse, minä nostan,
Jos et kiihdy, minä kiroan!

(*Puhuen.*) No, nyt se on sitä myöten valmis. Puntit on mäsänä. Istuinpaikka on välttämättömästi pantava kokonaisena myllyyn. (*Menee myllyn luo ja tuppaa housuja kiven silmään.*) Luistaako se!

MARIA.

Ei se luista. Se juuttuu ihan kiinni!

HENNA.

Väännetään yhdessä! Kas, tuolla tavalla, tuolla tavalla! Kyllä tästä nyt hyvä tulee!

MARTTI

(on tullut hyljää ovesta ja seisoo aivan naisten takana; katselee vähän aikaa ihmeissään heidän hommaansa). Mitä te täällä jauhatte?

(Molemmat naiset kirkaisevat. Maria pakenee tuvan toiselle puolelle pöydän luo, Henna uunin lähelle.)

HENNA.

No, nyt meni kaikki sekaisin!

MARTTI.

Mitä te noin säikähdätte? *(Astuu muutaman askeleen eteenpäin, Henna livistää samassa hänen taitseen ovesta ulos.)* No, no, minne sellainen kiire? *(Menee jälleen myllyn luo ja vetää housun kappaleen myllystä.)* Voi paratiisin omenat! Minun housuni! Mitä ihmettä te minun housujani myllyssä jauhatte? Eihän näistä ole muuta kuin istuin enää jälellä ja sekin jo koko lailla kelvottomassa kunnossa. *(Menee housut kädessään Marian luo, joka on istunut penkille ja peittää kasvonsa esiliinallaan.)* Tiedätkö sinä, mitä nämä ovat?

MARIA

(*heikolla äänellä*). Sinun pöksysihän ne ovat.

MARTTI.

Ovat olleet, eivät kai enää ole. (*Ystävällisellä äänellä*). Mitä varten sinä näitä tällä tavalla olet pidellyt?

MARIA

(*nyyhkyttäen*). Kun se Henna neuvoi.

MARTTI

(*viheltäen*). Vai niin, vai neuvoi Henna? Ja mitä varten näitä sitten näin pideltiin?

MARIA.

Kun se Henna sanoi, että se auttaa varmasti.

MARTTI.

Mihin se auttaa?

MARIA.

Siihen rakkauteen. Voi, voi, Martti hyvä, anna anteeksi, en minä enää toista kertaa sillä tavalla tee.

MARTTI.

Tahtoiko se Henna, että minä rakastuisin häneen?

MARIA.

Eihän hän tahtonut, mutta hän neuvoi minua.

MARTTI.

Ettäkö minä rakastuisin sinuun?

MARIA.

Minä niin häpeän. Ei minun olisi pitänyt mennä ollenkaan tähän loukkuun. Mutta kun sinä niin kovasti olit sen Reginan puolella ja kun minulla ei ollut enää mitään muuta keinoa ja kun sinä tappe- litkin hänen tähtensä.

MARTTI

(koettaa salata nauruaan). Vai sen vuoksi?

MARIA

(ojentaa kätensä ja tarttuu housuihin). Anna ne minulle, kyllä minä hommaan uudet sinulle näiden sijaan.

MARTTI

(vetäen vastaan). Ja ellen minä anna.

MARIA.

Sinun täytyy antaa, muuten minä tulen ihan onnettomaksi.

MARTTI.

Minä tässä olen tuumaillut, että jokainen asia maailmassa pitää toimittaa päätökseen.

MARIA.

Mitä sinä tarkoitat?

MARTTI.

Että sinun täytyy jauhaa nämä housut ihan valmiiksi. Sitten voi äiti niistä vaikka leipoa kakun ja syötää minulle.

MARIA.

Älä nyt tee pilkkaa minusta, minä olen niin onneton.

MARTTI.

Ellet jauha näitä housuja loppuun asti, niin minä kerron asian koko maailmalle.

MARIA.

Mieluummin sitten se kuin että koko pitäjä minua pitää pilkkanaan. (*Nousee.*)

MARTTI.

Mutta jauhakin ne pieniksi.

MARIA

(*menee alakuloisena myllyn luo*). Kyllähän minä jauhan, kun sinä sitä niin vaadit! (*Pistää housut myllyyn ja alkaa jauhaa.*)

MARTTI.

Se on sinulle raskasta työtä!

MARIA.

Eihän tämä työ raskasta olisi, elleivät ne housut olisi nihkeitä.

MARTTI.

Kangas tulee sellaiseksi vedessä.

MARIA.

Että minun pitikin vielä tällaiseen joutua! Minä en koskaan tätä unohda.

MARTTI.

No, se on vissi sana se, ettei sitä unohtaa saakaan.

MARIA.

Ettei vaan kukaan tulisi.

MARTTI.

Henna karkasi tiehensä. Äiti jäi niitylle, ja isä on jossain asioillaan.

MARIA.

Mutta ellen minä saakaan näitä pieniksi?

MARTTI.

Jauhat siihen asti, kunnes saat. Ehkä minä tulen auttamaan.

MARIA.

Et saa, kyllä minä yksinkin jauhan.

MARTTI.

Pelkäätkö sinä, että taika ei sitten auta?

MARIA.

En minä enää ajattele mitään taikoja, kun vain pääsisi pois.

MARTTI

(tarttuu käsikiveen yhdessä Marian kanssa). Mutta miehen pitää aina naista auttaa. Jauhetaanhan yhdessä.

MARIA

(vilkaisee häneen). Sinä naurat.

MARTTI.

En kai minä tässä itkeä kollota.

MARIA.

Sinä et siis ole enää minulle vihoissasi?

MARTTI.

En, jos saamme housut pieniksi.

MARIA

(alkaa jauhaa täyttä voimaa). Kyllä minä sitten jauhan vaikka viikon tässä. Enkä minä sitten enää välitä, vaikka koko kylä tulisi minulle nauramaan.

MARTTI.

Sekö sinulle onkin pääasia?

MARIA.

Mikä?

MARTTI.

Se, että minä en ole vihainen sinulle?

MARIA.

Enhän minä mistään muusta välittäisi koko maailmassa.

MARTTI.

Miksi et ole koskaan ennen siitä puhunut?

MARIA.

Enhän minä ole sinua vastaan rikkonutkaan.

MARTTI.

En minä sitä juuri tarkoittanut.

MARIA.

Mitä sitten?

MARTTI.

Sitä, että sinä pidät minusta.

MARIA.

Mitä minä sitä olisin tullut sanomaan, kun sinä et ole pitänyt minusta.

MARTTI.

Mistä sinä sen tiesit?

MARIA.

Tietäähän sen sellaisen.

MARTTI.

Älä nyt ole olevinasi miestä viisaampi. Ja mistä sinä minun asiani olisit tietänyt?

MARIA.

Kun se Regina . . .

MARTTI.

Minä härnäsin sitä Reginaa ihan huvikseni, kun se on niin halukas kokoamaan miehiä ympärilleen ja kun sen Juhan asioista ei tahtonut tulla mitään selvää.

MARIA.

Onko se ihan totta?

MARTTI.

Ei ihan, mutta on sinnepäin ainakin.

MARIA.

Anna nyt minun jauhaa tämä yksinään loppuun asti.

MARTTI.

Parempi on, kun saadaan pikemmin tämä suttu valmiiksi.

MARIA.

Mitä varten?

MARTTI.

Jotta sitten puhutaan muusta.

MARIA.

Mistä muusta?

MARTTI.

Vaikka meidän häistämme.

MARIA

(huudahtaa). Martti! *(Horjahtaa ja kätensä menevät kiven laitaan.)*

MARTTI.

Älä siinä jauha hyppysiäsi yhteen sotkuun.

MARIA.

Älä tee minusta pilkkaa, Martti!

MARTTI.

En minä pilkkaa tee. Mutta katsotaanhan nyt, mitä niistä housuista on tullut. (*Tarkastaa myllyyn.*) Eiköhän tämä jo riitä. Tule nyt tänne ja istu viereeni, niin puhumme. (*Vie hänet istumaan rahille pöydän ääreen.*)

MARIA.

Minä tahtoisin jo mennä pois täältä, ennenkuin äitisi tulee kotia.

MARTTI.

Minä luulen, että äiti ei tule kovinkaan pian. Hän tuli niitylle ja lähetti minut tänne hakemaan sukka-
varrasta itselleen. Kyllähän minä ihmettelin, mitä hän sillä tekee, kun ei kudintakaan ollut hänellä kädessään, mutta en minä häneltä mitään kysellyt, vaan lähdin niityltä. Katsohan, kun äiti káskee, niin pitää totella. Nyt minä huomaan, että sinä olitkin se sukkavarras, jota minun piti täältä etsiä.

MARIA.

Olisikohan hän toden totta tarkoittanut sitä, että sinä puhuisit minun kanssani?

MARTTI.

Äiti on niin viisas, etteivät tuomarit ja laaman-
nit hänelle riitä. Ja kun hän lähettää minut tänne ja tietää sinun olevan täällä, tarkoitti hän sillä jotain. Ja hän huusi vielä perästäni, ettei sillä ollut mitään kiirettä.

MARIA.

Mutta viehän hänelle nyt se sukkavarras, kun hän kerran lähetti sitä hakemaan.

MARTTI.

Minä tahdon kerran olla tottelematonkin, ennenkuin tulen täysi-ikäiseksi. Tämä kilttinä poikana oleminen on ajanmittaan niin kovin ikävää. Kuulehan, Maria, tuletko sinä meille?

MARIA.

En minä osaa siihen mitään sanoa.

MARTTI.

Ehkä sanoisit, jos ensin söisit tuon supun tuolta myllystä.

MARIA.

Älä nyt viitsi!

MARTTI.

Vai tahdotko sinä, että minä otan sen Reginan sisaren Katrin tai sitten Sohvin?

MARIA.

Ei, et saa ottaa kumpaakaan heistä.

MARTTI

(näkee ikkunasta Lïsan tulevan). Ellet pian sano, jäätkö tänne vai etkö jää, niin kerron kaiken äidille, joka jo näkyy tuolla tulevan sitä sukkavarrasta hakemaan.

MARIA.

Martti, tiedäthän sinä.

MARTTI.

Enköhän minä tiedä.

MARIA.

Mitä sitten kysyt?

MARTTI

En minä mitään kysykään enää.

LIISA

(tulee). No, kauan sinä viivyitkin, Martti.

MARTTI

(on noussut ja seisoo pitäen Mariaa kädestä kiinni). Äiti, ellei teillä ole mitään sitä vastaan, niin minä ottaisin tämän Marian vaimokseni.

LIISA

(menee Marian luo ja syleilee häntä). Terve tuloa sitten taloon. Tätä minä olen toivonut. Tee hänet onnelliseksi ja muista karttaa aina viimeiseen asti ensimmäistä riitaa.

MARTTI.

Ei sitä tarvitse enää pelätä, me olemme jo riidelleet.

LIISA

(pudistaen päätään). Lapset, lapset, joko jo?

MARTTI.

Meillä oli riita niistä minun housuistani.

MARIA

(*kauhuissaan*). Mutta Martti, et saa!

MARTTI.

Parasta on häpeä tuoda yhdellä kertaa esiin, niin pääsee vähemmällä.

LIISA.

Mitä te housuista riitelitte?

MARTTI.

Äiti, katsokaa tuonne myllyyn, niin näette, siellä ne ovat.

LIISA

(*katsoo myllyyn*). Mitä ihmettä tämä on?

MARTTI.

Se on rakkauden taikaa. Ja että se on tepsinyt, siitä olen minä selvänä todistuksena.

LIISA

(*purskahtaa nauruun*). Hyvänen aika! En ole kuulut enkä nähnyt mokomaa!

MIKKO

(*tulee*). Mikä ilo ja siemu täällä on?

LIISA.

(*kääntää hänet ympäri*). Tule pois, et saa jäädä tänne. Martti on mennyt kihloihin Marian kanssa. Ei heitä nyt saa häiritä.

MIKKO.

No, tahdon minäkin joskus olla herra omassa talossani! (*Lykkää Liisan syrjään.*) Ole hiljaa, akka, kun minä miniääni kättelen! (*Menee tervehtimään Mariaa.*) Tervetullut taloon!

MARIA.

Minä niin häpeän! (*Karkaa ovesta.*)

MARTTI.

Pitää mennä jälestä, ettei kokonaan häviä!
(*Juoksee nauraen hänen jälestään.*)

MIKKO

(*seisoo ihmeissään paikallaan*). Olen minä nähnyt kaikenlaisia morsiamia, mutta en vielä tuollaista!

LIISA.

Mutta kuulehan nyt, kun kerron. (*Kertoo nauraen.*) Maria teki taikoja. Jauhoi käsikivillä noita Martin märkiä housuja. Tässä ne nyt ovat. (*Vetää housun kappaleen myllystä.*) Sitä se nyt häpeää.

MIKKO.

Mitä se suotta häpeää, kun kerran hyvästi auttoi?

LIISA

(mennen miehensä luo ja laskee kätensä hänen molemmille olkapäilleen). Mikko rakas, meillä on nyt miniä ja oikein mieluinen miniä. En olisi parempaa saanut, vaikka itse olisin valinnut.

MIKKO.

Kun onni asuu talossa, niin onnea on kaikkialla. Ei hyvässä talossa koskaan mitään pahoin käy.

LIISA.

Meillä on nyt miniä. Uusi polvi varttuu heistä, uusi ja onnellinen polvi. Ja kun me kerran olemme menneet hautuumaalle, niin he meitä silloin vielä muistavat.

MIKKO.

Muistavat sinua ainakin, sillä sinähän taloon onnen olet tuonut.

LIISA.

Eihän onnen kaunis lintu pysy, ellei sitä toinen osaa pysyttää.

MIKKO.

Mutta kaikkien taloon ei onnen lintu lennäkään. Sinä olet lentänyt.

LIISA.

Mutta muistakaamme sitä, joka tätä asiaa meille nyt on kiirehtinyt. Hennaa nimittäin. Missähän hän lienee tällä haavaa.

MIKKO.

Aitan nurkan takaa minä näin hänen kurkkivan taloon tullessani.

LIISA.

Hae kukkarosi esiin, minä kutsun hänet tänne.
(*Menee ikkunaan ja viittoilee.*)

MIKKO

(*menee seinäkaapille, ottaa esiin nahkakukkaron ja sieltä hopeatarin*). Näetkö hänen naamaansa missään?

LIISA.

Tuolla Henna on, mutta ei tohdi tulla. (*Viitto uudelleen.*) Jo lähti liikkeelle.

HENNA

(*tulee vähän ajan päästä ovelle. Kurkistaa varovaisesti sisään*). Emäntä taisi viittoilla minulle.

MIKKO

(*pitäen rahaa hyppysissään*). Tunteeko Henna, mikä tämä on?

HENNA

(*nielaisee ensin*). Hopeatarihan se on. Kyllähän minä sellaisen tunnen, vaikka en monasti ole sellaista pidellyt.

MIKKO.

Saa nyt pidellä. (*Heittää sen hänelle.*)

HENNA

(*koppaa sen kiireesti*). Ja auttoiko se?

LIISA.

Auttoi varmasti ja siksi tämä on palkka.

HENNA.

Sen minä olen aina sanonut, että kyllä niistä taioista apua on, kun on oikea toimittaja. (*Lyhyen vaitiolon jälkeen.*) Kai minä saan tuon supun ottaa tuolta myllystä?

LIISA.

Mihin sitä käytetään?

HENNA.

Voinhan minä sen sanoa näin salassa. Elukoillehan minä tätä annan. Pannaan hiukan sonnin juomaan, niin kyllä tepsii. Se on niin varmaa kuin varma on. En minä suotta ole Läpikäytävän Henna.

V ä l i v e r h o.

NELJÄS NÄYTÖS.

Sama näyttämö kuin ensimmäisessä näytöksessä.

SOHVI

(tulee juosten veräjän kautta huutaa tupaan päin).
Katri! *(Surkealla äänellä.)* Katri! Katri!

KATRI

(tulee tuvasta). Mikä sinulla nyt on hätänä?

SOHVI.

Minä kuulin kylällä, että Heikkilän Martti on mennyt kihloihin.

KATRI

(säikähtyen). Kenen kanssa hän on mennyt kihloihin?

SOHVI.

Yrjölän Marian kanssa.

KATRI.

Se on valhe!

SOHVI.

Ei, kyllä se on totta.

KATRI

(*purskahtaen itkuun*). Hyvänen aika, miten onneton minä olen!

SOHVI.

Oletko sinäkin onneton! (*Purskahtaa hänkin itkuun.*)

KATRI.

Itketkö sinäkin? (*Kuivaa äkkiä kyyneleensä.*)
Ja mitä varten sinä itket?

SOHVI.

Kun minä olen hänen päälleen ajatellut jo kauan aikaa.

KATRI

(*suuttuen*). Sinä, alamittainen! Et sinä semmoista vielä saa ajatella. Ensin täytyy Reginan mennä naimisiin ja sitten minun ja sitten vasta tulee sinun vuorosi. Järjestys kaikessa!

SOHVI.

Mutta enhän minä sille mitään mahda, että hän on niin komea ja minun on niin hyvä olla, kun näenkin hänet.

KATRI.

Pidä suusi kiinni, likka!

SOHVI.

Et saa olla paha minulle, kun minun sydämeni on ihan murtunut! Kyllähän minä tiesin, että sinä ajattelit häntä . . .

KATRI

(*suuttuen*). Mitä se sinuun kuuluu, ketä minä ajattelen?

SOHVI.

Ei kuulukaan, mutta minä ajattelin, että samaanhan tuo on, jos hän tulee vaikka sinulle, onhan hän sittenkin samassa suvussa!

KATRI.

Ellet nyt jo lakkaa vonkumasta, niin saat selkääsi!

REGINA

(*tulee tuvasta*). Mitä tuo Sohvi parkuu ja poraa!

SOHVI.

Kun se Heikkilän Martti on mennyt kihloihin Yrjölän Marian kanssa.

REGINA

(*sävähäten*). Onko se totta?

KATRI.

Niin ainakin tuo likka väittää.

REGINA.

Kuinka hän on uskaltanut sen tehdä!

KATRI.

Sinultako hänen olisi pitänyt siihen lupaa kysyä. Ellet sinä olisi häntä koettanut houkutella puolellesi, niin olisi hän mieltynyt minuun, sillä minä olin täällä jo ennenkuin Maria tulikaan Sikalaan.

REGINA.

Mitä minun asiani sinuun kuuluu?

KATRI.

Sinä olet toisen miehen kihlattu morsian ja siten sinä yhtä kaikki narraat toisia miehiä.

REGINA.

Pidä sinä huoli omista asioistasi.

SOHVI.

Ellei Regina aina olisi tupannut Martin seuraan, niin olisi hän joutunut puhumaan meidän kanssamme.

REGINA.

Älä räkätä!

SOHVI

(*joka on lakannut itkemästä*). Ähä, kuttipiti, mitenkä kävi sinulle! Sait apskeetit!

REGINA

(*hyökkää hänen kimppuunsa*). Kyllä minä sinulle näytän vielä!

KATRI

(*koettaen estää*). Anna lapsen olla!

REGINA.

Hänen tarvitsee saada kuritusta, kun tekee minusta pilkkaa! (*On tarrannut Sohvin palmikkoon. Sohvi parkuu. Katri tarraa Reginan palmikkoon.*) Päästä irti heti paikalla!

KATRI.

Päästä sinä ensin irti!

REGINA.

Minä kiskon joka karvan hänen päästään!

SUSANNA

(on tullut tuvan ovelle). Joko te sisarukset taas olette tukkanuottasilla! Odottaakahan! *(Menee tupaan.)*

KATRI.

Sinä villitty narttu, päästä heti Sohvi irti!

REGINA.

Älä retuuta minun palmikkoani, taikka tulee niin että läikyy.

SUSANNA

(halko kädessään ryntää tyttöjen kimppuun). Ettekö siitä mene erillenne heti paikalla! *(Lyö halolla jokaista.)*

ANNA

(tulee oikealta karjapihasta seiväs kädessään). Ole siinä rusikoimatta minun lapsiani! Minulla on valta niihin eikä sinulla. *(Hyökkää Susannan kimppuun.)*

SUSANNA

(kääntyy ja lyö halolla Annaa). Tule päälle, jos uskallat!

ANNA.

En minä sinua pelkää, sinä senkin leskivaimo, kakaroiden äiti.

SUSANNA.

Älä hauku minua, senkin noita-akka, kirppupesä,
hölppähuuli, miehen risti!

ANNA.

Sinä joka miehen lautta!

SUSANNA.

Sanotko sinä minua lautaksi! Minä maalaan
sinut ihan kirjavaksi!

*(Susanna ja Anna hyökkäävät yhteen, Regina,
Katri ja Sohvi koettavat heitä erottaa. Kaikki ovat
yhdessä sikermässä.)*

TUOMAS

(tulee tuvasta). Hiljaa, akkaväki!

SUSANNA.

Pidä kurissa tuo sinun sukusi. Se hyökkää minun
kimppuuni!

ANNA.

Kuka tässä on päälle hyökännyt jollet sinä juuri!
(Lyö häntä.)

JUHA

(tulee tuvasta). Älä lyö minun äitiäni! Pysy alal-
lasi, senkin kirottu anoppi-akka!

(Miehet menevät ja eroittavat naiset.)

TUOMAS.

Pidä suusi kiinni, kloppi! Vai haukut sinä minun
vaimoani!

JUHA.

Haukun, kun hän hyökkää äitini kimppuun!

TUOMAS.

Mikä sinä luulet olevasi?

JUHA.

Isäntä talossa!

TUOMAS.

Vai isäntä! Tuollainen kräpä! Ei sitä isännäksi tietäisi, ellet pidä rinnan päällä julistusta. Kaikki sitä itseään isännäksi kutsuvatkin, jotka eivät ole edes isännän näköisiä. Minä se isäntä tässä talossa olen.

JUHA.

Isäntä on se, jolle talo kuuluu.

TUOMAS.

Isäntä on se, joka isäntänä olla osaa.

JUHA.

Merkitsee sitä laki ja parakraahvit myös jotain! Ja laki on tuominnut talon minulle.

TUOMAS.

Laki ja parakraahvit! Laki olen minä ja minun kourani ovat tässä talossa parakraahvit!

SUSANNA

(*Juhalle*). Katso, miten hän sinua solvaa! Hän tah-
too ottaa talon sinulta, vaikka hän ei ole täällä
yhtään mitään.

TUOMAS.

Vai en ole mitään? Sanohan se toinen kerta! Minä olen tätä komentoa jo kylliksi kauan katsellut. Ja nyt minä sanon, että minä täällä määrään eikä kukaan muu.

SUSANNA.

Älä hellitä, Juha! Hän vie talon sinulta!

JUHA.

Minä en anna taloa näin vain. Talo oli isäni ja minä pidän sen! Ja ennenkuin siitä luovun, minä peruutan koko naimakaupan!

REGINA.

Juha, sitä sinä et saa tehdä!

TUOMAS.

Uskallappas, jos tohdit. Minä vedän sinut oikeuteen, minä käyn käräjiä siihen asti, kun viimeinen hengenveto kestää!

JUHA.

Millä tuollainenkin mies käräjiä käy, jolla ei ole edes omaa taloa, joka on täällä toisten armoilla.

TUOMAS.

Vai olen minä armoilla! Kohta nähdään, kuka tässä armoilla on. (*Hyökkää häneen käsiksi.*)

SUSANNA.

He tappavat toisensa!

ANNA.

Erottakaa heidät! (*Naiset ryntäävät miehiin kiinni ja kiskovat heidät erilleen.*)

(*Samassa tulevat veräjystä Mikko, Liisa, Martti, Maria ja Henna.*)

MIKKO.

Herran rauhaa taloon!

LIISA.

Täällä on kai ollut jotain pientä keskustelua, kun miehet ovat noin punaisia.

SUSANNA.

Ei täällä ole mitään. Me vain olimme aikeissa mennä niitylle.

MIKKO.

Me olemme saaneet jo heinät tehdyiksi. Ja kun tiedämme, että teillä vielä on joukko korjaamatta, niin me tulimme tänne kaikin auttamaan.

SUSANNA.

Sehän on vallan erinomainen asia. Minäkin olin juuri menossa.

LIISA.

Ja oikein halko kourassa! Ihan siitä olisi tullut hölmöläisten heinänkorjuuta!

SUSANNA.

Kas, kun on se vielä kädessä. Minä olin juuri meiningissä panna se pesään, kun täytyi tulla tänne. (*Heittää halon pois.*)

HENNA.

Joko täällä tiedetään uudesta kihlauksesta?

SUSANNA.

Kuka on mennyt kihloihin?

LIISA.

Tämä meidän Martti ja Maria, nehän ovat sen tehneet eilen.

SUSANNA

(menee kättelemään Marttia ja Mariaa). No, kyllä olette osanneet sen salassa pitää. Onneksi olkoon teille molemmille. Kyllä minä nyt ymmärrän, miksi sinä, Liisa, eilen olit niin vastahakoinen, kun minä toisella tavalla ehdotin.

LIISA.

Minä annoin nuorten päättää asiansa.

ANNA

(tulee kättelemään). Onnea vain sitten!

JUHA

(lämpimästi). Hyvästi olet valinnut, Martti! Mariasta saat oikein lempeän ja siveän vaimon itsellesi.

MARTTI.

Siitä olen ihan varma.

TUOMAS

(kättelee). Eläkää sovussa ja rauhassa niin kauan kuin suinkin laatuun käy! Se on minun toivotukseni!

(Regina, Katri ja Sohvi kättelevät sanaakaan sanomatta. Sohvi rupeaa itkemään.)

LIISA.

No, mikä lapselle tuli?

HENNA.

Ainahan ne nuoret tytöt itkevät kihlajaisissa ja häissä. Se kuuluu nuoren naisen luonnonlaatuun.

ANTTI

(tulee veräjän kautta). Täällähän on melkein koko kylä koolla.

SUSANNA.

Mikä teidät, isä, taas tänne tuottaa?

ANTTI.

Virka-asiat, tyttäreni, virka-asiat! Juuri kun olin kotia päässyt, niin tuli siltavouti meille ja ilmoitti, että täällä on hänen poikaansa sunnuntai-iltana hyvin pahalla tavalla mukiloitu. Minun täytyy tulla toimittamaan siitä tutkimus. Aijai, pojat, tästä nousee julma prosessi! Tappelu ja pyhäiltana vielä. Siinä otetaan monta parakraafia varteen eikä siinä pääsekään enää sakoilla, vaan kujanjuoksua siitä tulee.

MARTTI.

Muistaako, vallesmanni, että te menitte Koljon sillan yli juuri silloin, kun Kalle ja minä seisoiimme siellä. Me kysyimme silloin aikaa ja te sanoitte,

että puuttuu kello kuudesta se aika, mikä tarvitaan synnintunnustuksen lukemiseen ja minä luin ensin koko vaivaisen syntisen alusta loppuun.

ANTTI.

Onko sinulla siihen todistajia?

MARTTI.

Olihan siellä Regina ja Maria ja olihan siellä Juhakin ja sitten se eräs messukyläläinen sotamies.

MIKKO.

Maria on jäävi, koska hän on Martin morsian.

ANTTI.

Vai on se sillä tavalla. Minä onnittelen sitten vähän myöhemmin. Virkatoimitus ensin ja ilot sitten vasta.

HENNA.

Jos minä saan sanoa jotain asian selvitykseksi.

ANTTI.

Kuka te olette?

HENNA.

Eikö vallesmanni enää tunne Läpikäytävän Henna sieltä Längelmäeltä? Vanhoja tuttujahan me ollaan.

ANTTI.

Onhan Henna meillä usein ollut sahtia pane-massa.

HENNA.

Ja eikös ole tullut aina hyvää? Tietysti on tullut, kun minä olen tahtonut. Ja pitäähän sitä tulla, kun olen aina saanut kapan maltaita palkakseni ja koko haarikallisen aivan uutta olutta.

ANTTI.

Ja silloin Henna on laulellut.

HENNA.

Totta kai sitä laulaa, kun juonut on. Viheltäänhän sitä silloin, kun hevonen juo, totta kai täytyy laulaa, kun ihminen juo.

ANTTI.

No, mitä Henna tietää tähän asiaan?

HENNA.

Minä tulin siihen juuri silloin, kun ne pojat rimpuilivat toistensa kimpussa. Minä menin erottamaan, sillä tappelu on jumalatonta meininkiä. Ensin trampasi ja potkaisi ne minua! Pahasti potkaisikin se Kalle, kun sillä on sellainen hirveä voima. Minulla on ihan sininen läiskä täällä takana. Näytänkö vallesmannille?

ANTTI.

Ei tarvitse, kyllä minä uskon.

HENNA

Mutta ei minulta luonto mene yhdestä potkusta, ei sentään! Minä kramppasin kiinni poikien kint-

tuihin, näytänkö vallesmannille, miten minä kramp-
pasin? Minä otin tällä tavalla nilkoista kiinni. (*Tart-
tuu äkkiä Antin jalkaan.*)

ANTTI

(*joka on horjahtamaisillaan*). No, no, sellaisiako
konsteja sillä Hennalla on?

HENNA.

Nehän sanovat minua siellä Längelmäellä kinttu-
syynääjäksi, kun minä tavallisesti tappelut lopetan
tällä tavalla. Ja kun minä sen tein, niin sitten ne
menivät molemmat virtaan niin että mulskahti. Ja
vaikka minä en olekaan tuomari enkä edes lauta-
mies, niin sen minä sentään ymmärrän, että jos se
Kalle on tästä asian tehnyt, niin sisu siinä on pelissä.
Ei se anna sitä anteeksi, kun sillä tavalla joutui
jokeen. Se koskee niin kovin kipeästi miehen luon-
toon sellainen. Ja jos vallesmänni sallii, niin minä
selitän, millainen se miehen luonto oikeastaan on.

ANTTI.

Kyllä minä sen tunnen, onhan sellainen minul-
lakin.

HENNA.

Mutta ei sitä mies koskaan miehen luontoa niin
tunne kuin nainen, joka sitä katselee sivultapäin ja
sen tähden saa kärsiä vaivaa ja tuskaa. Kas, se on
sillä viisiä, että kun mies on oikein varma itsestään
ja voimastaan ja sitten saa köniinsä, niin se ihan

hirmustuu. Ja jos se ei uskalla uudestaan yrittää, niin se menee käräjiin ja koettaa saada toiselle ainakin sakot. Eihän sitä koskaan käräjille se tule, joka tappelussa voiton saa ja siis on vahvempi.

ANTTI.

Niinhän se on, mutta Henna voisi . . .

HENNA

(uudella vauhdilla). Ja minä olen ajatellut, että likkojen tähden ne pojat toistensa nappia tahtoivat purkaa, kun ne kaksi, tuo Regina ja tuo Maria, siinä vieressä niin rinkuivat, että ihan kiinni täytyi pidellä. Ja se tappelu, joka käydään likkojen tähden, se se vasta jotain onkin. Se ei pääty, ennenkuin toinen on auttamattomasti kukistettu. Ja kun se Kalle on tunnettu jumalattomasta luonnostaan, sehän käy siellä Längelmäelläkin toisinaan voimiaan koettamassa, niin totta kai se elämän nostaa, kun se kas-tui. Ei tappelu pääty hyvällä, ellei se käy kuiviltaan. Mutta tässä ei minun meininkini alkujaan ollutkaan niitä virtaan heittää. Kaataa minä tahdoin, mutta kun ne olivat niin lähellä sillan kanttia, niin en minä jaksanut kahta sellaista retkaletta kintuista pidellä, kun ne rupesivat menemään alaspäin. Minähän olisin ollut itse vedessä ja sitä minä sentään varon, kun minä en osaa uida ollenkaan. Enhän minä vettä pelkää, mutta en minä uida osaa. Osaako vallesmanni?

ANTTI.

Kyllä tämä asia tästä jo alkaa tulla selväksi, kun Henna pääsee kaiken kertomaan. Minä menen nyt ensin Sikalan isännän luo ja otan hänet matkaani ja sitten me yhdessä pidämme protokollan tästä kaikesta.

HENNA.

Mutta ei kai minua siitä sakoteta, että niiden kinttuihin kramppasin?

ANTTI.

Kun se tapahtui rauhan rakentamiseksi, niin ei siitä mitään sakkoo tule Hennalle.

HENNA.

Mutta kai minä jalkavaivat saan?

ANTTI.

Minä en tiedä, kuka ne maksaisi.

MIKKO.

Kyllä kai ne joutuvat meidän talon maksettaviksi, kun tämä Martti on mennyt kihloihin sen tapelun kunniaksi.

ANTTI.

Niin, teillähän on kihlajaiset. Onnea vain nuorille. Kelpaahan nuoren vaimon mennä sellaiseen taloon kuin Heikkilä on.

MARIA.

Vähät minä talosta. Martin tähdenhän minä...

ANTTI.

Minä menen nyt Sikalan isännän kanssa puhumaan. Älkää kukaan menkö pitkälle, jotta saan teidät käsiini kuulustelua varten. Kaikesta päättäen on tämä sellainen juttu, että tässä päästään sovinnolla hyvään loppuun eikä tule tuomiokirjaan. (*Menee veräjystä.*)

MIKKO.

Mitä me tässä viivyttelemme. Niitty odottaa. Mistä me aloitamme, Juha?

JUHA.

Tästä kotiniityltähän pitäisi kai aloittaa, koska se on vielä kesken.

LIISA.

Mennään siis.

ANNA.

Minä olen juuri sahtia panemassa. Minä en voi nyt tulla kesken kaiken sinne.

LIISA.

Tarvitaanhan sitä sahtiakin, kun ensin on heiluttu niityllä.

TUOMAS.

Menkää te edeltä, minä hakkaan vähän lisää tupakkaa tuolla tuvassa. Pitäähän sitä hengenruokaakin olla työn lomassa. (*Menee tupaan.*)

REGINA.

Minä tulen heti paikalla, kun ensin olen porsaas syöttänyt. (*Menee ovesta.*)

MARTTI

(*Marialle*). Niin kauan kuin minä muistan, niin hän aina syöttää porsaita.

MARIA.

Älä siinä tee pilkkaa!

(*Mikko, Leena ja Maria menevät veräjästä. Martti, Susanna, Katri ja Sohvi seuraavat heitä.*)

JUHA

(*pidättää Henna*). Minulla olisi vähän asiaa.

HENNA.

Jaa, minulleko olisi asiaa?

JUHA.

Henna taisi sen Martin ja Marian saattaa yhteen.

HENNA.

Kyllähän se oli niinkuin minun työtäni. Tuskin siitä minun avuttani olisi mitään tullutkaan. Olivat niin kovin arkoja molemmat. Niitä nuoria täytyy aina tyrkätä. Se on se tämän puolen luonto sellainen. Tekee mieli, mutta ei oikein tohdi.

JUHA.

Henna taitaa osata antaa neuvoa vaikka mihin tahansa.

HENNA.

Kyllähän minä yhtä ja toista tiedän. Onko täällä lehmä punataudissa vai?

JUHA.

Kyllä nyt on kysymys minusta eikä lehmästä. Voiko Henna sanoa, mitä pitää tehdä, jos nainen tulee äksyksi?

HENNA.

Riippuu siitä, onko nainen oma vai toisen.

JUHA.

Jos on oma.

HENNA.

Silloin sitä pitää lyödä. Niin, lyödä!

JUHA.

Se on sentään ilkeää. Jos puhuisi kauniisti.

HENNA.

Kun nainen on äksy, niin ei siinä hyvä puhe auta, lyödä sitä pitää. Pälkäneellä oli Onkkaalan kylässä isännällä, en nyt viitsi sanoa talon nimeä, paha akka. Minä neuvoin ja hän löi sitä talikolla pari kertaa oikein tuntuvasti. Akka oli kaksi viikkoa kipeänä, mutta sisu oli mennyt. Niillä on nyt kuusi lasta elossa. Ja Luopioisissa oli emäntä, joka teki miehensä koko pitäjän nauruksi, kun sitä niin komentieras, mutta mies pudotti sen kerran veneestä Kukkia-järveen, antoi sitten muijalle vit-

saksen, josta se sai pitää kiinni ja uitti tätä pitkin järveä. Ja kun tultiin rannalle, niin oli niin nöyrä, ajai, kuinka nöyrä se oli. Ja Padasjoella pudotti pitäjän suutari muijansa kaivoon eikä päästänyt ennenkuin se oli luvannut pysyä siivolla. Minä sen keinon neuvoin. Suutari ennätti tehdä puolipohjat minun kenkiini, ennenkuin akka oli talttunut. Ja Pirkkalassa Naistenmatkan kylässä minä neuvoin nuorta isäntää, joka oli nainut äkäisen naisen Lempäälästä, että joka aamu ensimmäiseksi hiukan sively vaimoan housun hihnalla.

JUHA.

Mutta tehän olette läänittäin käynyt ihmisiä neuvomassa.

HENNA

En minä ole Akaata alempana ollut, siitä etelämpään ne ovat saaneet naida ja hommata ihan omin neuvoin. Ja kyllä se onkin semmoista sitten ollut. Mutta kun sitä kulkee joka paikassa ja katselee ihmisten elämää, niin sittenhän sitä oppii. Ei sitä kirjoista opi kaikkea. Kyllä minä sen olen nähnyt. On sitä saanut ihan herrasväellekin sanoa, millä lailla pitää elää ja olla.

JUHA.

Ette kai sentään kysymättä neuvo?

HENNA.

Johan nyt. Jos kysymättä neuvoo, niin leivättä kulkee. Puoli talaria se olisi.

JUHA.

Mikä?

HENNA.

Tämä neuvo, jonka nyt annoin siitä selkäsau-
nasta.

JUHA.

Minä en maksa, ennenkuin olen ensin koettanut.

HENNA.

Hehehehe, on sitä ennenkin minulle sanottu ja
aina on sitten maksettu. (*Menee veräjystä.*)

(*Juha on jäänyt miettiväisenä ja päätään raa-
pien seisomaan paikalleen Hennan mentyä.*)

REGINA

(*tulee karjapihasta*). Etkö sinä jo ole mennyt
työhön?

JUHA.

Odotan, että sinä menet ensin.

REGINA.

Kyllä minä työaikani tiedän.

JUHA.

Sinä lähdet siis nyt, jotta vieraat eivät tee kaik-
kia töitä yksinään.

REGINA.

Vai yrität sinä minua komentierata?

JUHA.

Minä en yritä, minä komentieraan.

REGINA.

Tuollainen kräpä.

JUHA.

Älä hauku minun hentoa ruumistani, sisu se minullakin on.

JUHA.

Ei sitä ole paljoa tähän asti näkynyt.

JUHA.

Kun sitä ei ole tähän asti tarvittu. Mutta nyt minun täytyy jo sanoa, että minä alan väsyä tähän sinun ynseyteesi minua kohtaan. Olethan sinä aikonut minun kanssani mennä naimisiin.

REGINA.

Olen aikonut ja oli aika, jolloin olisin mennyt toiselle, mutta nyt en enää aio.

JUHA.

Oliko se toinen Martti?

REGINA.

Jos tahdot tietää, niin oli.

JUHA.

Ja sen sinä sanot minulle vasten kasvoja!

REGINA.

En kai minä yksinänikään sitä sano.

JUHA.

Ja tuommoisen kanssa minä menisin naimisiin!

REGINA.

Menet kuin menetkin. Kihlat olet antanut ja minä olen ne ottanut vastaan. Sinun on pakko mennä minun kanssani naimisiin. Muistahan Knaapin emäntää Kuhmalahdella. Hän otti Kuivaisten pojan kihlat vastaan, kun tämä tuli illalla niitä tuomaan ja emäntä jo oli levolla, tulikin oikein todistaja matkassaan. Emäntä lähetti kihlat takaisin. Mutta auttoiko se? Ei autanut. Mies veti lesken oikeuteen ja oikeus tuomitsi emännän ottamaan Kuivaisten pojan miehekseen. Niin sitä käy. Ja Tavelan poika Kangasalta sai ottaa tytön vaimokseen, kun oli sille preivin kirjoittanut. Kyllä minä lain tunnen.

JUHA.

Näyt tuntevan paremmin kuin pahin tuomari.

REGINA.

Siitä huomaat, että sinä et pääse minusta irti enää millään tavalla, ellen minä sinua päästä. Enkä minä sinua päästä, jotta sen tiedät.

JUHA

(*nolona*). No, on tämä nyt ihme ja kumma, kun väkisin pitää mennä naimisiin.

REGINA.

Kun minä kerran olen ollut kanssasi kihlattu ja jos sitten eroan, niin kyllä kai minä miestä odottaa saan. Ja sitä minä en aio tehdä.

JUHA

(tullen nöyräksi). Kuulehan nyt, Regina, puhutaan kauniisti nyt. Olenhan minä sinua rakastanut, tiedäthän sinä sen. Minkätähden sinä näin ylenkatsot minua?

REGINA.

Kun sinä olet sellainen kräpä ja vaivainen, joka et uskalla tapella edes.

JUHA.

Mutta eihän miehen kunto tappelussa ole.

REGINA.

Missä se sitten näkyy, jollei siinä, että uskaltaa jotain.

JUHA.

Älähän nyt viitsi olla noin tyly. Martti on nyt mennyt kihloihin toisen kanssa. Eihän tässä mikään muu auta kuin että me ajattelemme sitä naimista. Ja koetetaan elää sovussa. Sopu ja rauha on rakasta elämässä.

REGINA

(ivallisesti matkien). Niin, sopu ja rauha on rakasta elämässä. *(Kiivaasti.)* Mutta minä en aio elää kuin mikäkin väty, jotta sen tiedät.

JUHA.

Mutta kun minä rakastan sinua yhtä kaikki.

REGINA.

Se on sinun asiiasi, eikä se kuulu minuun. (*Heittäen niskojaan menee veräjystä.*)

JUHA

(*pudistaen päätään*). Taisi siltä Hennalta jäädä se talarin puolikas saamatta.

HENNA

(*tulee veräjystä*). Minä kuuntelin tuolla aitan takana. Sen minä sanon, että tuollaista miestä en minä ole koskaan nähnyt. Miksi et sitä lyönyt?

JUHA.

Ei ole helppoa lyödä naista, jota rakastaa.

HENNA

(*nauraen*). Hehehehe! Katsele kissoja, tappelevat nekin! Mutta en minä voi mitään asiaa kesken jättää. Kun kerran kaikki ovat poissa, niin koeta haukkua minua.

JUHA.

Minä en voi haukkua vanhempaa naista. Se ottaa niin luontoani vastaan.

HENNA.

Hauku, kun minä sanon!

JUHA

(*kokoaa rohkeutensa*). Sinä senkin raato!

HENNA.

Sano paremmin!

JUHA.

Sinä maantien kura-rapakko!

HENNA.

Kiukkuisemmin, paljoa kiukkuisemmin! Tuo on likkojen vikinää!

JUHA.

No, kyllä minä sinua kiukkuisestikin osaan haukkua, sillä nyt jo minun kärsivällisyyteni loppuu, kun tässä jokainen tahtoo painaa minua alas. Mies minäkin olen.

HENNA.

Mikä mies sinä olet! Viho viimeinen vaivainen, joka ei kelpaa mihinkään muuhun kuin istumaan lullan vieressä ja laulamaan: »Kala oli vedessä ja made oli vadissa ja lude oli lullan laidalla!»

JUHA.

Sinä tahdot jo ottaa minulta miehen arvonkin.

HENNA.

Ei sitä ota, jota ei ole.

JUHA.

Minä hirmustun!

HENNA.

Hehehehe, ei sitä pelkää torakkakaan!

JUHA.

Ellet sinä jo pidä sitä suutasi suipemmalla, niin saat että läjähtää!

HENNA.

Millähän sinä löisit, tuollainen ruikka, tuollainen krääkkä, tuollainen krampampuli! Lyö, jos tohdit! Ähä, etpä tohdikaan!

JUHA

(kohottaa kätensä lyöntiin). Ellet nyt jo lakkaa rääkymästä, niin minä isken.

HENNA

(ojentaa korvansa lyötäväksi). Tuossa on korva, on sille ennenkin pläikytetty. *(Juha vetää kätensä pois.)* Kala, pehmeä kuin matikka, ruodoton kuin savolaisen kalakukon sydän, vaivainen vätys! *(Tyrkkää häntä nyrkillä rintaan.)*

JUHA.

Älä tule niin lähelle tai minä en tiedä, mitä minä teen!

HENNA.

Tulenpas, tulen aivan nenäsi eteen, sinä lude, heikkohenkinen lude, joka ei ole ihmistä vuosikautteen nähnyt, sinä kalatorpan lude keväällä auringon paisteessa, sinä Oriveden kurjin akan-alku.

JUHA.

* Älä hauku minua akaksi, sillä sitä minä en suvaitse.

HENNA.

Akka olet ja akkana pysyt, vaikka sinulla olisi housut jalassa!

JUHA.

Älä tule niin lähelle. Nyt minä lyön! (*Lyö häntä korvalle.*)

HENNA.

Vai tohdit sinä silmille hyppiä. Minä kynsin sinulta silmät päästä. Minä revin joka karvan päästäsi. (*Ryntää häntä kohden.*)

JUHA.

Sinä villitty! Sinä paapelin peliaali, sinä ilmestyskirjan peto! (*Lyö häntä uudelleen.*)

HENNA.

Otanko sinua kintusta kiinni ja heitän tuonne navetan katolle!

JUHA.

Navettaan minä sinut itsesi panen, poljen sonnan alle syväälle ja sitten vedän pellolle! (*Lyö häntä uudelleen.*)

TUOMAS

(*tulee tuvan ovelle.*) Vai leikkii jo nallikatkin!

JUHA

(*kääntyy kimmastuneena.*) Vai härnäätte tekin minua! Miksi ette ole työssä niinkuin muutkin?

TUOMAS.

Minä hakkasin tupakkaa!

JUHA.

Laiskuuttanne te hakkasitte yhä pehmeämmäksi. En ole teidän vielä nähnyt tekevän yhtään työtä tässä talossa. Mutta minä menen työhön! (*Menee veräjää kohden.*)

TUOMAS.

Se menee perässä, joka ei mene edellä.

JUHA

(*kääntyy*). Ja muutamat haukkuvat aina toisia tekemättä itse mitään!

TUOMAS.

Vai rupeat sinä tässä jumalattomaksi suustasi. Katso, ettet makaa tuolla nurkassa! (*Menee nopeasti tupaan.*)

JUHA

(*huutaa hänen jälestään*). Minä en pelkää nyt ketään, en vaikka taivaan enkeli tulisi painimaan minun kanssani kuin patriarkan kanssa! Minä en pelkää. Tulkaa tänne, jos tohditte!

TUOMAS

(*tulee kalikka kädessään*). Niin minä tulenkin ja annan kerran sinulle oikein apen kädestä! (*Ryntää häntä kohden, tarttuu hänen tukkaansa toisella kädellä ja lyö toisella kädellä kalikalla päähän.*)

HENNA.

Pidä puoliasi, Juha, pidä puoliasi. Appi se vain on! Ei se ole taivaan enkeli!

SUSANNA

(tulee veräjystä). Mitä täällä minun poikaani hantteerataan! *(Sieppaa halon, jonka hän näytöksen alussa on heittänyt syrjään ja ryntää auttamaan poikaansa. Menee Tuomaan taakse ja vetää häntä tukasta.)* Päästätkö irti! *(Lyö häntä halolla päähän.)* Päästätkö irti!

TUOMAS

(päästää irti). Saatanan akka!

SUSANNA

(kiskaisee kalikan hänen kädestään). Jätä minun poikani rauhaan, ei hän ole sinun pieksettäviäsi!

REGINA

(on tullut karjapihasta ja seisoo katsellen tappelua). Olipa Juha jäädä alle, ellei äiti olisi auttanut. Millainen mies! *(Nauraa.)*

JUHA.

Vai naurat sinäkin vielä minulle. *(Ryntää vimmoissaan Reginaa kohden, joka pakenee näyttämötoiselle puolelle.)*

TUOMAS

(ryntää uudelleen Juhan kimppuun). Minun tyttäni sinä et lyö, sen minä sanon!

SUSANNA

(ryntää taas erottamaan miehiä). Irti minun vesastani! Jos hän selkäänsä tarvitsee, niin osaan minäkin antaa!

ANNA

(tulee oikealta kantaen kahta sankoa). Joko te nyt taas olette kaikki yhdessä. Erillenne siitä! *(Ottaa toisen sangon ja heittää siitä vierrinvettä ryhmän päälle. Ryhmä hajaantuu heti. Tuomas vetäytyy syrjään kuivaten kasvojaan, samoin Susanna.)*

JUHA.

Vai on vielä anoppikin minun kimpussani! Kyllä tästä nyt jo loppu tulee, sen minä sanon. *(Ryntää Annaa kohden. Tämä pakenee vasemmalle seinän vieressä olevan rahin luo. Juha sieppaa toisen sangon. Anna kaatuu rahille, Juha valelee sangossa olevalla vedellä Annan.)*

(Kirsti ja Sohvi tulevat veräjästä.)

KIRSTI

(ryntää apuun). Älä minun äitiäni siellä kastele!
(Tarraa takaapäin Juhan tukkaan.)

JUHA

(ravistaa hänet irti). Vai isket sinä kuin ilveskissa minun kimppuuni! Kavala ilveskissa!

SOHVI

(kiljuen). Sinä kurja retkale!

JUHA.

Älä yski, lude! (*Potkaisee Sohvia.*) No, nyt minä olen saanut tarpeekseni tästä kaikesta. Ulos nyt minun talostani joka sorkka!

TUOMAS.

Mitä sinä tohdit sanoa?

JUHA.

Kootkaa hynttyynne heti paikalla ja sitten mars raitille. Minä olen jo saanut koko roikasta tarpeekseni! (*Anna, Kirsti ja Sohvi juoksevat tupaan.*) Minä en takaa enää mistään, minä en välitä enää vaikka murha tulisi! Pian nyt sisälle kokoamaan kampsujanne! (*Tuomas livahtaa tupaan.*) Regina, sinä jäät! Älä liiku siinä paikaltasi!

REGINA

(*tuvan oven lähellä. Niiaa.*) Enhän minä mene. Kyllä minä jään!

JUHA

(*kääntyy Susannaan päin.*) Sen minä sanon, että...

SUSANNA

(*arkana.*) Mitä isäntä tahtoo?

JUHA.

Isäntä! Niin, viimeinkin isäntä omassa talossaan! (*Kääntyy Reginaan päin.*) Tule tänne! Tule tänne, kun minä sanon!

REGINA

(*lähestyy nöyränä*). Tässä minä olen.

JUHA.

Ja nyt sinä et puhu muuta kuin isännän luvalla. Ymmärrätkö?

REGINA

(*niiaa*). Kyllä minä ymmärrän. (*Aikoo sanoa jotain.*)

JUHA.

Mitä sinä vielä tahdot?

REGINA.

Juha, rakas Juha, älä ole noin vihainen!

JUHA.

Mene auttamaan isääsi ja äitiäsi, jotta he pikemmin pääsevät matkaan! (*Regina menee nöyränä tupaan.*)

SUSANNA.

Isäntä koettaa nyt olla rauhallinen. Ei tässä mitään vaaraa ole. Kaikkihan on hyvin.

JUHA.

Ei, ennenkuin tuo joukko on mennyt. Minä en jaksata tätä enää katsella. Minä en voi enää kuunnella tätä menoa ja mekastusta.

SUSANNA.

Kyllä tästä hyvää tulee, ei kukaan enää isäntää vastusta.

HENNA

(kuiskaa Susannalle). Sen pitäisi nyt saada ryyppy, muuten se pakahtuu. *(Susanna juoksee aittaansa ja palaa sieltä pullo kädessään.)*

JUHA.

Pian sieltä tuvasta ulos joka sorkka! Mitä te siellä kuhnailette.

SUSANNA

(tarjoaa pulloa). Isäntä ottaa pienen vahvistuksen nyt. Kyllä se on hyvää, minä olen sitä itse keittänyt. Ei isäntä nyt halveksi tällaista vähäistä lahjaa. Passaa ottaa nyt!

JUHA

(ryyppää kulauksen). Ei se toinen voima toista voimaa kaada. Ja nyt minä olenkin valmis mihin tahansa!

(Tuvasta tulevat Tuomas, Anna, Katri ja Sohvi nyytteineen.)

TUOMAS.

Tämä on sellaista kohtelua, että minä en osaa sanoa sanaakaan.

JUHA.

Ei tarvitsekaan sanoa mitään. Tuossa on veräjä, siitä on tie ulos. Ja tänne ette saa tulla ennenkuin vasta häihin. Ja niistä minä lähetän tiedon teille. Menkää sinne Längelmäelle, josta olette tulleetkin.

(Tuomas, Anna, Katri ja Sohvi menevät verkalleen veräjältä.)

SUSANNA.

Isäntä istuu nyt. Tämä tällainen raukaisee.

JUHA

(huomaa Hennan. Äkkiä muistuu hänelle jotain mieleen, hänen suuttumuksensa häviää ja hän menee Hennan eteen ja nauraa). Ja se Henna!

HENNA

(hiukan peloissaan nauraa virskuen). Niin, Läpikäytävän Henna minä olen sieltä Längelmäeltä.

JUHA.

Tulee sieltä jotain hyvääkin. (Huutaa tupaan päin.) Hoi, muija, ota sieltä kaapista kukkaro ja sieltä talari!

HENNA.

Että oikeinko isäntä aikoo . . .

JUHA.

Minä en vielä ole jäänyt mitään velkaa.

REGINA

(rientää tuvasta kädessään talari). Tässä on!

JUHA

(ottaa sen ja puristaa Hennan käteen). Ja tässä on palkka!

SUSANNA.

Mitä se Henna on tehnyt, kun hän palkan sai?

JUHA.

Se neuvoi minua. Ja neuvosta maksetaan tuomarillekin saati sitten tällaiselle, joka on viisaampi kuin koko tuomiokapituli yhteensä. Niin se tietää ja tuntee koko avioliiton sisältä ja ulkoa.

(Mikko, Liisa, Martti ja Maria tulevat veräjältä.)

MIKKO.

Kyllähän me tulimme tänne töihin, mutta auttamaan ainoastaan. Näyttää siltä kuin talon väki pysyisi kotona.

JUHA.

Minä olen täällä hiukan siivonnut taloa. Ja ajai, miten minun sieluni nyt kutiaa. Minä tahtoisin ilosta oikein kirotta.

LIISA.

Minä näin Tuomaan joukkoineen menevän täältä nytyt käsissä. Oikeinko niistä on päästy?

JUHA.

On, päästy on, kerrankin päästy. Ja kun minä olen alkuun tullut, niin ei tänne enää tule kukaan, sen minä takaan.

MARTTI

(kättelee häntä). Terve tuloa sitten miesten joukkoon!

JUHA.

Olenhan minä tässä ollut ihan kuin housuissa kävelevä nainen, hiljainen ja ujo. Minä en tiennyt tähän asti, miten ihanaa on suuttuminen. Se on kuin ukkonen kesäisellä helteellä. Minun mieleni on nyt niin hiivatin kepeä.

SUSANNA.

Isäntä kiroaa vaan, ei se mitään tee, mutta kiroaa vähitellen.

SIKALA

(tulee pyssy kädessään veräjystä). Onko se Heikkilän Martti täällä?

JUHA.

Tuossa hän on. *(Osoittaa Marttia.)*

SIKALA.

Minä ammun sen nulikan.

SUSANNA.

Ei saa, ei saa!

LIISA

(lempeästi). No, mitä sinä nyt rähiset?

SIKALA

Kun hän menee ja houkuttelee Marian pois. Minä kuulin vallesmannilta, että he ovat menneet kihloihin. Millä minä nyt korjaan viljani? Minä ammun sen miehen kuin karpäsen tuohon paikkaan.

LIISA.

Sinä et ammu mitään nyt, veljeni! Me olemme saaneet hyvän miniän taloomme. Ja kun sovussa elämme, niin aina meillä riittää kättä ja apua sinunkin taloasi varten.

SIKALA.

Se on siis täyttä totta eikä vain kulkupuheita? He aikovat siis vakavasti yhteen?

MARTTI.

Niin vakavasti kuin ajatella saattaa.

SIKALA.

Sitten saat, sinä Martti, tämän pyssyn oikein omaksesi. Ota pois, ennenkuin ehdin katua! Sel-laista tarvitsee nainut mies aina!

ANTTI

(tulee veräjästä). Minä en jaksanut isännän kanssa juosta. Täällä näyttää olevan oikein ilo ja riemu. Mitä täällä on tapahtunut?

LIISA.

Ei mitään muuta kuin että nuori mies on tullut mieheksi.

SUSANNA.

Ja siitä kannattaa iloita.

LIISA.

Niin, siitä kannattaa iloita. Nainen on tässä talossa löytänyt herransa. Ellei niin olisi, niin huonosti olisi kaikki. Valta on oleva miehellä, koska hän sitä oikein käyttää. Me naiset olemme sitä varten, jotta talon kunnossa pitäisimme, jotta se säilyisi sukupolvesta sukupolveen, säilyisi kauniina perintönä. Ja kun minä muistelen edesmenneitä emäntiä, jotka taloa ovat hoitaneet vaikeina aikoina, jolloin miehet ovat sotaa käyneet maan ja kruunun puolesta, niin silloin näen, että vähäinen ei ole se tehtävä, joka meillä naisilla on. Ja niin olkoon meidän elämämme emäntinä, että me olemme aivan kuin kukkiva seppelä meidän miehemme päällä.

ANTTI.

Kauniisti sanottu, ja mieleni on tästä heltynyt.

HENNA.

Sen minä sanon, vaikka olenkin vaimoihminen, että mies on sentään aina mies!

L o p p u.

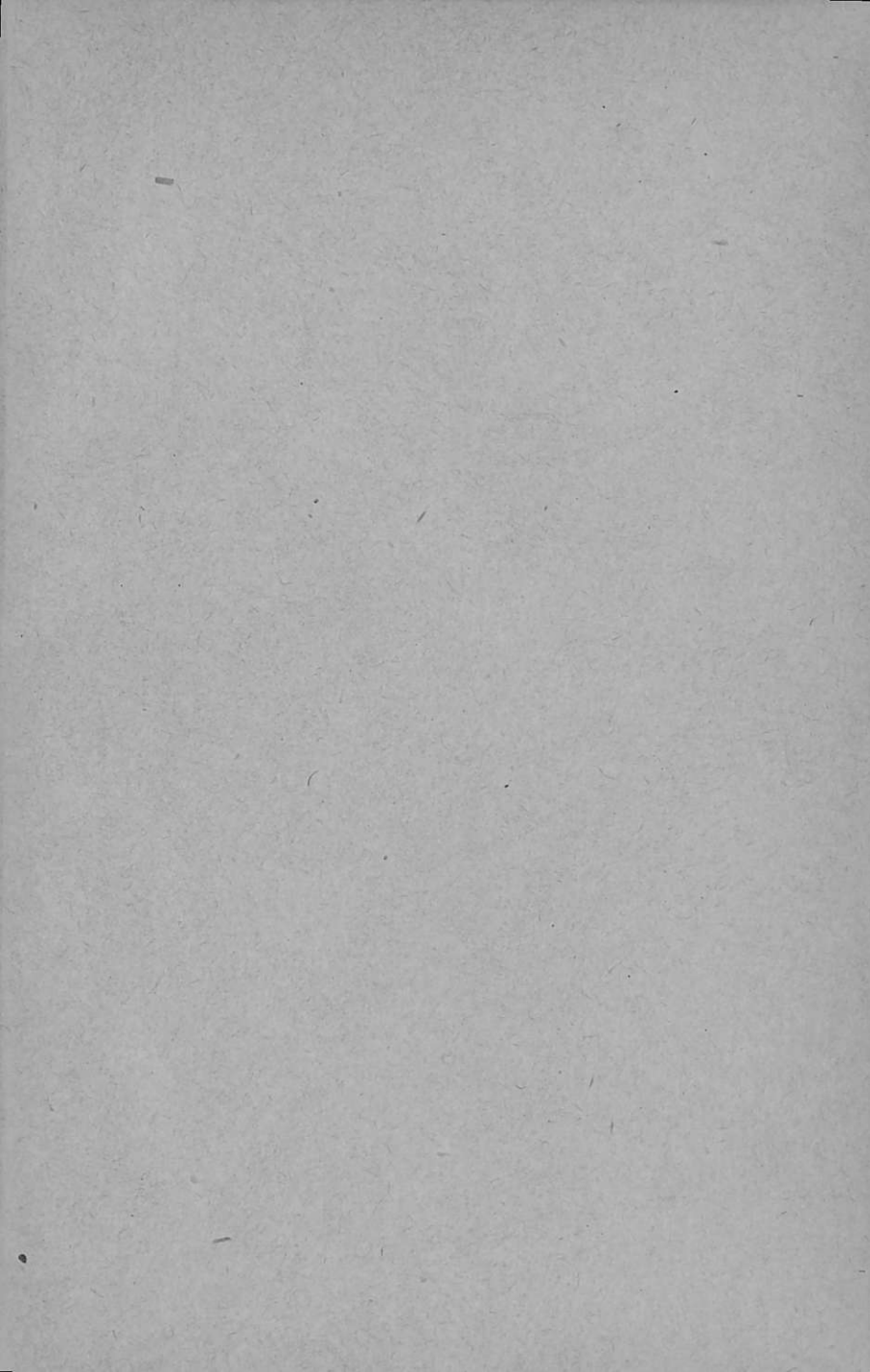

Hinta 17 mk.

Luonn. haunoh. 1.

Finne

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9962

X

